

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Situační analýza Bruntál

Analýza sociálního vyloučení na území
města

Zpracoval: Martin Šmoldas

Prosinec 2019

Obsah

Seznam zkratk.....	4
Cíle situační analýzy	5
Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování	5
Základní terminologie	5
Agentura pro sociální začleňování	6
Sociální vyloučení.....	6
Typologie vyloučených lokalit v Bruntále.....	7
Metodologie.....	9
Průběh dosavadní spolupráce Bruntálu s ASZ	11
Strategický plán 2009 - 2001	11
Strategický plán sociálního začleňování 2015 – 2018.....	14
Strategický plán sociálního začleňování Bruntál 2018 – 2021.....	18
Historický kontext	20
Vznik a vývoj sociálního vyloučení v obci	21
Sociálně vyloučené lokality v Bruntále	22
Sociodemografická charakteristika města Bruntál	24
Příjemci sociálních dávek	27
Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Bruntále	27
Vybrané údaje o sociálních dávkách.....	29
Dávky hmotné nouze.....	29
Dávky státní sociální podpory.....	31
Migrace	33
Problematika bydlení	35
Výsledky spolupráce s ASZ v letech 2010 – 2018 v oblasti bydlení	38
Nezaměstnanost	39
Situace na místním trhu práce	39
Výsledky spolupráce s ASZ v letech 2010 – 2018 v oblasti zaměstnanosti	40
Bezpečnost	41
Pocit bezpečí	41
Výsledky spolupráce s ASZ v letech 2010 – 2018 v oblasti bezpečnosti.....	42
Dluhy a exekuce.....	44
Dluhy občanů vůči městu.....	45
Dluhové poradenství.....	46

Seznam obrázků.....	47
Seznam grafů.....	48
Seznam tabulek.....	49
Použitá literatura a prameny.....	50
Další internetové stránky	50

Seznam zkratk

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR

APK – Asistenti prevence kriminality

APZ – Aktivní politika zaměstnanosti

ČSÚ – Český statistický úřad

DnB – Doplatek na bydlení

ESIF – Evropské strukturální a investiční fondy

IOP – Integrovaný operační program

IROP – Integrovaný regionální operační program

KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

KoP ÚP – Kontaktní pracoviště úřadu práce

LK – Lokální konzultant

LP – Lokální partnerství

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NNO – Nestátní nezisková organizace

NZDM – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OZKSV - Oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení

PČR – Policie České republiky

PnB – Příspěvek na bydlení

PnŽ – Příspěvek na živobytí

PS – Pracovní skupina

SPSZ – Strategický plán sociálního začleňování

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

MěÚ – Městský úřad

OO PČR – Obvodní oddělení Policie České republiky

OPZ – Operační program zaměstnanost

ORP – Obce s rozšířenou působností

OZP – Osoby zdravotně postižené

OOP – Opatření obecné povahy-vyhlášení oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů
(tzv. bez-doplatková zóna)

TČ – Trestná činnost

Cíle situační analýzy

Cílem situační analýzy je podat ucelený přehled o stavu sociálního vyloučení v obci, popsat spolupráci města Bruntál s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR v letech 2010 - 2018 a vyhodnotit důsledky prointegračních opatření v jednotlivých tematických oblastech, které byly řešeny v rámci tvorby *Strategického plánu sociálního začleňování* (SPSZ) či v rámci dalších etap spolupráce. Popis průběhu *Lokálního partnerství* (LP) města s Agenturou umožňuje srovnání výchozího stavu sociálního vyloučení (popsaných v analytické části SPSZ) s aktuálním stavem problému.

Při zpracovávání Situační analýzy byly využity zejména již existující analytické a strategické dokumenty (podrobněji viz kapitola *Metodologie*). Základní metodu tak představovala sekundární analýza dat, neboli **desk research**.

Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování

Výzkumníci ASZ ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno užitím vhodných nástrojů výzkumu. Omezená časová dotace a hlavní užitá metoda *desk research*, zvolená z důvodů co nejmenšího zatížení lokalit dalšími výzkumnými šetřeními, dohromady s náročností místního prostředí měla vliv na šíři a objem předkládaných dat.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením prepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukují velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti).

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí i Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Základní terminologie

Kapitola popisuje některé základní termíny a konceptuální východiska užívaná na dalších stranách dokumentu.

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR. Agentura funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

- Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.
- Propojuje místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce České republiky, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci. Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) je nástrojem pomoci obcím a svazkům obcí při sociálním začleňování sociálně vyloučených obyvatel z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za místní podpory Agentury pro sociální začleňování. V rámci tohoto přístupu mohou obce koordinovaně čerpat prostředky ze tří operačních programů. Podmínkou čerpání je vypracování strategického plánu sociálního začleňování, který obcím a městům Agentura pomáhá zpracovat.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může

být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL) nebo o oblasti se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV). V dokumentu jsou záměrně užívané oba pojmy, a to především z důvodů jejich použití v původních zdrojích, na které se tento text odkazuje. Pakliže autoři, kteří jsou zde citováni, užívají ve své práci pojem sociálně vyloučená lokalita, tak i zde se v kontextu jejich práce tento termín objevuje. Rozdíl mezi pojmy sociálně vyloučená lokalita a oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení se odehrává především v konceptuální rovině. Původně homogenní charakter sociálně vyloučených lokalit se během let mění ve více neohraničenou, heterogenní a nespojitou oblast, kde nežijí pouze sociálně vyloučení podle např. etnického klíče, kde však stále dochází ke kumulaci negativních socio-ekonomických a dalších faktorů. Pro tyto oblasti používáme termín oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení.

Tyto lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Typologie vyloučených lokalit v Bruntále

Níže uvedený obrázek přehledně znázorňuje typologii lokalit, které se dle zkušeností pracovníků ASZ ve spolupracujících obcích vyskytují nejčastěji. Zároveň doplňuje poněkud obecný pojem sociálně vyloučená lokalita o potřebné podrobnosti a místní kontext. Typologii jsme v Agentuře vytvořili proto, že zmíněný pojem, se kvůli svému nadužívání postupně devalvoval, stal se stigmatizujícím a ztratil schopnost výstižného popisu reality - skutečný stav totiž spíše zkresluje. Vlivem mediálního obrazu dnes vzbuzuje spojení vyloučená lokalita hlavně představu vybydleného sídliště na okraji města. Realita je však v mnohém pestřejší a vymyká se jednoduchému škatulkování. Dle naší typologie rozlišujeme v Bruntále pouze některé prostorově vymezené lokality, konkrétně několik objektů typu B1 – *Sociálně vyloučený bytový dům*. V případě lokality Západní se potom jedná o B2 – tedy *Skupinu sociálně vyloučených bytových domů* a v případě sídliště květná o C3 – *Lokalitu s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů*. V Bruntále se také nachází jedna problematická ubytovna (B1). Podrobnosti lze nalézt v dalších pasážích textu.

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů 	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů 	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Obrázek 1 - Typologie vyloučených lokalit dle ASZ

Metodologie

Hlavní metodou zpracování situační analýzy byl **desk research**, tedy sekundární analýza dostupných analytických zdrojů. V rámci ní jsme kromě veřejně dostupných internetových zdrojů a mediálních výstupů pracovali převážně s následujícími vybranými dokumenty:

Název dokumentu	Vydavatel (autor)	Rok vydání
Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále	Sociofaktor s.r.o.	2012
Evaluační zprava lokality Bruntál	Demografické informační centrum, o. s.	2012
Lokální partnerství Bruntál 2010 – 2013. Evaluační zpráva	Sedmý kontinent, z. s.	2015
Plán prevence kriminality města Bruntál na léta 2019 - 2021	Město Bruntál	2019
Strategický plán lokálního partnerství Bruntál	ASZ/Město Bruntál	2010
Strategický plán lokálního partnerství sociálního začleňování. Bruntál 2015 - 2018	ASZ/Město Bruntál	2015
Strategický plán lokálního partnerství sociálního začleňování 2018 - 2020	ASZ/Město Bruntál	2018
(Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení. Tematický výzkum: Podkladová analýza pro koncipování sociálního bydlení v Bruntále.	ASZ	2018
Strategie správního obvodu ORP Bruntál.	ORP/Město Bruntál	2016

Tabulka 1 - Seznam použitých dokumentů

Mimo desk research, jsme při výzkumu uplatnili také **tzv. analýzu primárních dat**, to znamená zpracování datových matic nebo mapových souborů vytvořených některou z partnerských institucí přímo pro potřeby výzkumu. Většina potřebných materiálů byla poskytnuta zaměstnanci ASZ nebo

Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Další údaje či dokumenty jsme získali od pracovníků neziskových organizací, nebo z jiných, obvykle otevřených zdrojů.

Průběh dosavadní spolupráce Bruntálu s ASZ

Bruntál vstoupil do spolupráce s ASZ v první polovině roku 2010. Partnerství mělo od začátku silnou podporu monitorovacího výboru ASZ a stejně i samotného vedení města. Pečlivá příprava a odhodlání se projeví druhým nejlepším skóre mezi přihláškami a ziskem 27 bodů. První LP bylo následně ustaveno dne 14. 6. 2010. Dalších 9 měsíců pokračovaly společné práce při přípravě SPSZ. Postupně se do LP zapojilo celkem 27 partnerů – ať už státních institucí, NNO nebo jednotlivých odborů MěÚ Bruntál. Jako nejaktivnější členové zpočátku vystupovali zástupci neziskové organizace Liga Bruntál o.p.s., romský poradce na MěÚ, nebo místostarosta pověřený sociální problematikou. Průběžně se strategickým plánem vznikala i situační analýza realizovaná společností *Navreme Boheme s.r.o.* Nicméně vzhledem k tomu, že byla tato analýza finalizována ve stejném období jako SPSZ (zhruba tři - čtvrtě roku po zahájení spolupráce), byly oba texty byly členům LP představeny až ve stejný den, tedy 24. 3. 2011. Zdroje vstupních dat a informací proto musely být již v předchozím období pokryty jiným způsobem. Za tímto účelem byla využita jednak *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit*, zpracovaná společností GAC spol. s r. o, a dále údaje z *„demografické analýzy města z roku 2009 a také z aktuálního šetření a informací subjektů působících v této lokalitě.“*¹ Suplování situační analýzy vlastními zdroji partnerství způsobilo značné zdržení procesu a stálo mnoho úsilí. Později vniklá situační analýza navíc nebyla členy LP akceptována a dále v procesu plánování nakonec vůbec využita (přestože o ní někteří z partnerů zpětně projeví zájem). V roce 2012 nechala ASZ zpracovat společností *Sociofaktor* velmi robustní analýzu zaměřenou na bydlení a migrační trendy, která částečně doplnila chybějící informace pro pozdější práci LP².

Strategický plán 2009 - 2001

Již před zahájením spolupráce s ASZ mělo město i někteří místní aktéři bohaté zkušenosti se sociálním začleňováním a síťováním partnerů. *„Na rozdíl od jiných obcí, ve kterých Agentura působila a ve kterých byla problematika sociálně vyloučených osob vnímána jako okrajová záležitost, nebylo v případě Bruntálu třeba ve stejné míře představovat základní nástroje. Město mělo rozvinutý systém sociálních služeb, zavedenou spolupráci sociálního odboru s poskytovateli, pečlivě vedenou agendu prevence kriminality apod. V Bruntálu tehdy navíc působila řada neziskových organizací, které zde se svými projekty v oblasti sociálního začleňování intervenovaly. Pro Bruntál je charakteristické zejména velmi silné postavení neziskové organizace Liga o.p.s. Její zakladatelé stáli díky svým zkušenostem s prací v oblasti sociálního začleňování včetně např. sociálního podnikání za myšlenkou (i realizací) zapojení města Bruntál do spolupráce s Agenturou formou LP.“*³

¹ *Strategický plán lokálního partnerství Bruntál: Plán integrace sociálně vyloučených osob ve městě Bruntál* [online]. Město Bruntál, 2011 [cit. 2019-12-06]. S 4.

² Viz. *Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále* [online]. Sociofaktor, 2012

³ HURRLE, Jakub, Eva KUBÍČKOVÁ a Laura KOPECKÁ. *Lokální partnerství 2010- 2013: Evaluační zpráva* [online]. Sedmý kontinent, 2015 [cit. 2019-12-06], s 14.

Lokální partnerství zpočátku fungovalo velice efektivně, což bylo spojeno s prvotním nadšením, řadou očekávání i energickým a kompetentním vystupováním lokálního konzultanta M. N., který byl podle řady aktérů dlouhodobě hlavním tahounem celého procesu. LP si na počátku zvolilo prioritní oblasti, kolem kterých byly ustaveny pracovní skupiny, konkrétně skupiny pro bydlení, bezpečnost a sociálně patologické jevy, zaměstnanost a dávkové systémy a poslední skupina pro vzdělávání a péči o mládež. Tyto si potom zvolily každá své vlastní priority a cíle.

U PS bydlení šlo například o prioritu 1 – *Zlepšení stavu veřejného prostranství v lokalitě Západní*, prioritu 2 – *Vytvoření systému prostupného bydlení* nebo prioritu 3 – *Demografickou stabilizaci obyvatel Západní lokality*.

U PS zaměstnanosti a dávkových systémů šlo o prioritu 1 – *Podpora zaměstnavatelů znevýhodněných skupin obyvatel*, prioritu 2 – *Posílení možností praktického vzdělávání nekvalifikované pracovní síly*, priorita 3 – *Posilování finanční gramotnosti, schopnosti hospodařit a omezení možností neúčelného využívání sociálních dávek* a prioritu 4 – *Vytvoření systému prostupného zaměstnávání*.

U PS vzdělávání a péče o mládež zvolila za prioritu 1 - *Větší zapojení rodin do vzdělávání dětí v kontextu plnění rodičovských povinností*, a za prioritu 2 - *Zapojení žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí do koncepce vzdělávání v prostředí bruntálských škol*.

A v neposlední řadě u PS Bezpečnost a patologické jevy se objevila jako priorita 1 – *Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence*, a jako priorita 2 - *Standardizace a zefektivnění represivních opatření směřujících k omezení sociálně patologických jevů a drobné kriminality*. Výsledkem činnosti PS byla kromě toho také práce na přípravě projektových zadání.

V SPSZ 2011 se již objevily následující projektové návrhy (viz tabulka 2).

Projekt	Žadatel	Spolufinancování	Identifikace zdroje financování	Priorita, která se projektem má naplnit
Rekonstrukce domu na Fugnerově ulici (učiliště holičské a kadeřnické)	Město Bruntál	Žádné	Výzva IOPu 3.1b) (Integrovaný operační program) investiční podpora pro sociální služby	Priorita I – <i>Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence.</i>
Oprava domu na ulici Edvarda Beneše (nyní v užívání NNO Open house)	Město Bruntál	Žádné	Výzva IOPu 3.1b) (Integrovaný operační program) investiční podpora pro sociální služby	Priorita I – <i>Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence.</i>
Vybudování hřiště v lokalitě Západní	Město Bruntál	Náklady na demolici bývalé nemocnice v lokalitě Západní	Výzva IOPu 3.1b) (Integrovaný operační program) investiční podpora pro sociální služby	Priorita I – <i>Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence.</i>
Individuální projekt obecní	Město Bruntál	Žádné	OPLZZ (Lidské zdroje a zaměstnanost), Výzva č. 55 k předkládání individuálních projektů zaměřených na integraci příslušníků romských lokalit	Priorita I – <i>Zapojení sociálně znevýhodněné mládeže do programů prevence.</i>
Podpora žáků ze sociálně vyloučených lokalit	Město Bruntál (možné i jiný subjekt – Liga, ped.psych.)	Žádné	OP VK (vzdělávání pro konkurenceschopnost), oblast podpory 1.2 podpora žáků se sociálním	Priorita IV – <i>Zapojení žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí do</i>

	poradna, škola)		znevýhodněním	<i>koncepte vzdělávání v prostředí bruntálských škol.</i>
Sociální firma „Malé technické služby“	Liga o.s.	10%	IOP 3.1.c (Integrovaný operační program), investiční podpora sociálního podnikání.	Priorita V – <i>Podpora zaměstnavatelů znevýhodněných skupin obyvatel</i>

Tabulka 2 – Přehled klíčových projektů, které souvisely s naplňováním SPSZ v roce 2011 (SPSZ 2011, strana 90 a 91)

Zhruba rok od schválení SPSZ (26. 11. 2011) byla zpracována první průběžná evaluace činnosti lokálního partnerství. V té době byly základní stanovené cíle splněny pouze u tří vybraných priorit, nicméně jinak byl průběh spolupráce hodnocen jako vcelku úspěšný a nedostatek naplněných cílů byl spojován teprve s krátkým působením LP. Mezi pozitiva byl řazen přetrvávající zájem města,

především o vybrané aktivity, jako bylo například dostupné bydlení, v případě problematiky zaměstnanosti tzv. 10 % kvóta na veřejné zakázky, nebo u oblasti vzdělávání možnost zřízení tzv. přípravného ročníku při ZŠ. Naopak za neúspěch první fáze spolupráce v letech 2010 – 2011 lze považovat, že zastupitelstvo zamítlo tři připravované projekty do výzvy IOP.

Po vytvoření prvního dokumentu SPSZ, kdy se se intenzivně scházely pracovní skupiny, nastal útlum pracovního nasazení. LK a vybraní partneři se soustředili na realizaci vybraných projektů a koordinaci aktivit s vedením města. Ke schůzkám pracovních skupin k projektovým záměrům docházelo jen zhruba 1 x za dva měsíce a aktéři, kteří na těchto aktivitách nebyli zaangażováni, mohli právem získat pocit, že u LP došlo ke snížení intenzity činnosti a omezení komunikace mezi partnery. Jednotlivé skupiny se scházely méně často a v užším a méně formálním obsazení. Pracovní nasazení lokálního konzultanta, který se kromě koordinace schůzek soustředil na konzultace aktivit s vedením města, přitom zůstávalo vysoké. Dle dostupných informací mu hodně času a energie zabralo několikeré přepracování projektových návrhů tak, aby s nimi souhlasilo i vedení města. *„Naplnění Strategického plánu bylo charakterizováno problémy s přesvědčováním politické reprezentace města o potřebnosti přijetí již naplánovaných opatření. Takto se množství energie relevantních aktérů vyplývalo na lobbingu a několikerém přepracování projektových dokumentů.“*⁴ Kromě výše uvedeného hrály při koordinaci aktivit roli časté personální výměny na vedoucích postech řady organizací zahrnutých do LP, nebo napjaté vztahy mezi některými NNO, nebo NNO a městem, případně i dominantní pozice organizace Liga Bruntál o.p.s., která zároveň vyhrála zakázku na lokální asistentství LP.

Mezi nejviditelnější úspěchy LP patřilo ve spolupráci s Moravskoslezským krajem zavedení pilotního projektu Komunitní práce v lokalitě Západní, nebo projekty krajského úřadu práce v oblasti zaměstnanosti (viz níže). Celkově však výsledky lokálního partnerství nebyly hodnoceny příliš přívětivě i vzhledem k množství času a energie, které byly do spolupráce původně vloženy všemi zúčastněnými aktéry, včetně osoby lokálního konzultanta. Řadu projektových záměrů se totiž nepodařilo dotáhnout do fáze realizace, ačkoliv u některých to souviselo s chybějící politickou podporou.

Po ukončení první vlny spolupráce převzaly roli lokálního partnerství pracovní skupiny komunitního plánu sociálních služeb, nicméně řada aktivit ustala nebo se na ně nepodařilo navázat.

Strategický plán sociálního začleňování 2015 – 2018

V roce 2015 navázalo město opětovně spolupráci s ASZ, tentokrát již v režimu koordinované přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL), který měl garantovat mimo jiné možnosti paralelního čerpání z různých operačních programů. Vznikly čtyři prakticky identické pracovní skupiny, které navázaly na práci svých předchůdců a jedna další, která se zaměřovala na volnočasové aktivity. KPSVL v Bruntále zpočátku charakterizovaly chaotické změny v personálním obsazení vedení ASZ i

⁴ HURRLE, Jakub, Eva KUBÍČKOVÁ a Laura KOPECKÁ. *Lokální partnerství 2010- 2013: Evaluační zpráva* [online]. Sedmý kontinent, 2015 [cit. 2019-12-06], s. 17

pozice LK, omezený čas na přípravu a plánování i nejasnosti kolem financování projektových aktivit. Navíc: „*Jak ukazuje zkušenost bruntálského partnerství, je podpora obcí v praxi silně orientována na vytvoření projektových záměrů, které mají následně získat podporu ze strukturálních fondů. Tato orientace může být tak silná, že se deformuje natolik, že v očích místních aktérů rozhoduje o úspěšnosti celé intervence pouze či do velké míry úspěšnost v získávání finanční podpory. Z důvodů nedostatku politické podpory pro určité konkrétní projekty i celkového nastavení operačních fondů se však nepodařilo v Bruntálu realizovat tak velký počet projektů, jak bylo původně předpokládáno, což v mnohých aktérech zvyšuje pocit frustrace a neúspěchu.*“⁵ Později se však spolupráce stabilizovala a po vytvoření SPSZ nastala implementace vybraných projektových záměrů, konzultace k jednotlivým projektům a také množství školení a seminářů. Nově vzniklé lokální partnerství nejprve podrobně identifikovalo problémy a jejich příčiny a následně dle nich stanovilo priority a cíle v jednotlivých oblastech sociálního začleňování a vytvořilo tak základní osu pro sít aktivit a opatření.

Pro oblast zaměstnanosti byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 1.1 – Vyšší počet pracovních míst na území města Bruntál

Obecný cíl 1.1.1 – Řešení dlouhodobé vysoké nezaměstnanosti

Specifický cíl 1.1.1.1 – Zvyšování zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných osob

Specifický cíl 1.1.1.2 – Uplatnění systému prostupného zaměstnávání

Specifický cíl 1.1.1.4 – Vznik nových a rozvoj stávajících sociálních podniků

Priorita 1.2 – Vyšší míra gramotnosti a příprava obyvatel k práci

Obecný cíl 1.2.1 - Zvýšit možnosti uplatnění na trhu práce pro osoby z cílových skupin

Specifický cíl 1.2.1.1 – Motivace k samostatné výdělečné činnosti

Specifický cíl 1.2.1.2 – Udržení zaměstnání

U oblasti vzdělávání byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 2.1 – Prevence školního neúspěchu a postupné zařazování žáků, vč. Romů, do hlavního vzdělávacího proudu

Obecný cíl 2.1.1 – Zlepšení předškolní přípravy dětí ohrožených školním neúspěchem

Specifický cíl 2.1.1.1 – Podpora nových forem neformálního předškolního vzdělávání

Specifický cíl 2.1.1.2 – Růst kapacit MŠ pro práci s dětmi s potenciální SVP

Obecný cíl 2.1.2 – Posílení inkluzivní role škol a organizací působících ve vzdělávání

Specifický cíl 2.1.2.1 – Podpora pedagogů zabývajících se vzděláváním dětí se SVP

Specifický cíl 2.1.2.2 – Vznik odborných a poradenských center

Specifický cíl 2.1.2.3 – Podpora žáků se SV ve vyučování a v přípravě na vyučování

Obecný cíl 2.1.3 – Prohloubení spolupráce aktérů vzdělávání a rodičů

Specifický cíl 2.1.3.1 – Spolupráce škol s rodiči ostatních žáků a aktéry neformálního vzdělávání

⁵ HURRLE, Jakub, Eva KUBÍČKOVÁ a Laura KOPECKÁ. *Lokální partnerství 2010- 2013: Evaluační zpráva* [online]. Sedmý kontinent, 2015 [cit. 2019-12-06], s. 72

Specifický cíl 2.1.3.2 – Infrastruktura pro třídy, kde se uplatňují inkluzivní principy a začleňování rodičů do spolupráce se školou

Priorita 2.2 – Inovace ve vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí ve školách integrujících žáky se SVP

Obecný cíl 2.2.1 – Rozvoj kreativity a motivace žáků k učení

Obecný cíl 2.2.2 Rozvoj technického a polytechnického vzdělávání

Obecný cíl 2.2.3 Rozvoj klíčových kompetencí žáků

Obecný cíl 2.2.4 Usnadnění přechodu ze ZŠ na SŠ

Pro oblast bydlení byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 3.1. Kvalitní a stabilní bydlení

Obecný cíl 3.1.1. - Zvýšení ubytovací kapacity krizového bydlení pro ženy ve městě Bruntál a zlepšení stávajících podmínek pro ubytování.

Specifický cíl 3.1.1.1. - Navýšení kapacity azylového domu pro ženy v Bruntále o 6 lůžek

Obecný cíl 3.1.2. – Pomoc při řešení ztráty bydlení pro rodiny s dětmi

Specifický cíl 3.1.2.1. – Změna prostor a navýšení kapacity azylového domu pro rodiny s dětmi na Pěší 2, Bruntál

Obecný cíl 3.1.3 – Zamezení návratu osob opouštějící pobytové služby zpět do krizového bydlení

Specifický cíl 3.1.3.1. – Získání a udržení samostatného bydlení

Obecný cíl 3.1.4. – Zabránění negativního vlivu při vzniku akutní krizové situace na osoby z CS

Specifický cíl 3.1.4.1 – Zřízení krizového bytu pro osoby v akutní krizové situaci

Obecný cíl 3.1.5 – Zajištění kvalitního zázemí pro poskytování pobytových služeb a návazných projektů

Specifický cíl 3.1.5.1 – Odkoupení a revitalizace budovy.

Obecný cíl 3.1.6 – Pomoc při řešení ztráty bydlení a poskytování sociálních služeb pro rodiny a děti

Specifický cíl 3.1.6.1 – Vznik Centra sociálních služeb

U oblastí zdraví, prevence a bezpečnosti byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 4.1. - Zdraví, prevence a bezpečí obyvatel města Bruntál

Obecný cíl 4.1.1. – Programy prevence na podporu rodin a dětí

Specifický cíl 4.1.1.1. – Zvýšení právní a finanční gramotnosti a řešení zadluženosti a předluženosti obyvatel města Bruntál

Specifický cíl 4.1.1.2 - Podpora aktivit pro rodiny s dětmi ohrožené rozpadem rodiny a jinými nežádoucími jevy

Specifický cíl 4.1.1.3 – Realizace komplexního programu prevence rizikového chování bruntálských dětí a mládeže

Specifický cíl 4.1.1.4 - Koordinace prevence a preventivní programy pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené

Obecný cíl 4.1.2 - Programy prevence sociálně patologických jevů, prevence kriminality a zvýšení informovanosti osob bez přístřeší

Specifický cíl 4.1.2.1 - Prevence kriminality a programy prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách

Specifický cíl 4.1.2.2 – Zajištění programů pro osoby opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody a osoby, které vykonávají trest odnětí svobody

Specifický cíl 4.1.2.3 - Zajištění programů sekundární prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách

Specifický cíl 4.1.2.4. – Zapojování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do prevence a zajištění jejich komplexní podpory

Pro oblast volnočasových aktivit byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 5. 1. – Aktivní začleňování, včetně začleňování s ohledem na podporu rovných příležitostí
Obecný cíl 5.1.1. – Podpora rodiny v kvalitě života

Specifický cíl 5.1.1.1. – Motivační programy na zvládání zátěží běžného života, programy na učení se hodnotám v oblasti svobody a odpovědnosti jednotlivce

Specifický cíl 5.1.1.2 – Zvyšování schopností sociálního fungování v přirozeném prostředí

Na základě, priorit, cílů a souvisejících aktivit byly následně vytvořeny projektové záměry. Schválené i neschválené projekty druhého období a třetího období spolupráce shrnují tabulky 3 a 4, které vycházejí jak se SZSP 2015 – 2018. Tak i se SPSZ 2018 – 2020.

Registrační číslo projektu	Název projektu - u projektů, které nebyly podány použijte názvy říší nebo cílů ze SPSZ. PO podání projektu je třeba aktualizovat na přesný název projektu	Žadatel - u podaných konkrétní žadatel / u nepodaných obecně město, NNO...	Tematická/é oblast/SPSZ, k ní(m)ž se projekt vztahuje	Specifické cíle, k nimž se vztahuje	Klíčové aktivity projektu	Rozpočet projektu	Finanční zdroje	Termín podání	Stav projektu	Realizace
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0002220	Šance pro všechny	LIGA o.p.s., Jezdecká 21, Bruntál	Zaměstnanost	3.1.1.1 - zvyšování zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných osob		=====	OPZ		V realizaci	1.7.2016
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006078	Samí sobě pomáháme	LIGA o.p.s., Jezdecká 21, Bruntál	Volnočasové aktivity	3.1.1.2 - zvyšování schopnosti sociálního fungování v přirozeném prostředí		=====	OPZ		V realizaci	1.7.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0002728	Asistent prevence kriminality ve městě Bruntál	Město Bruntál, Nádražní 20, Bruntál	Prevence kriminality	4.1.2.1 - Prevence kriminality a programy prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách		=====	OPZ		V realizaci	1.6.2016
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0003576	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a nízkoprahové zařízení pro děti a mládež v západní lokalitě města Bruntál	LIGA o.p.s., Jezdecká 21, Bruntál	Bydlení	3.1.6.1 - vznik centra sociálních služeb		=====	OPZ		V realizaci	1.1.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0003868	Proti dluhům	Help-in o.p.s., U Rybníka 4, Bruntál	Prevence kriminality	4.1.1.1 - Zvýšení právní a finanční gramotnosti a řešení zadluženosti a předluženosti		=====	OPZ		V realizaci	2.1.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0005356	Rodinná asistence v Bruntále	Help-in o.p.s., U Rybníka 4, Bruntál	Prevence kriminality	4.1.1.2 - Podpora aktivit pro rodiny s dětmi ohrožené rozpadem rodiny a jinými následujícími jevy		=====	OPZ		V realizaci	1.1.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0005681	NZDM OPEN HOUSE	OPEN HOUSE o.p.s., Dr. E. Beněše 47, Bruntál	Prevence kriminality	4.1.2.4 - Zapojování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do prevence a		=====	OPZ		V realizaci	1.1.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0005683	Služby drogové prevence v Bruntále	OPEN HOUSE o.p.s., Dr. E. Beněše 47, Bruntál	Prevence kriminality	4.1.2.3 - zajištění programu sekundární prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách		=====	OPZ		V realizaci	1.1.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006095	Centrum komplexní poradenské pomoci pro rodiny s dětmi	EUROTOPIA.CZ, o.p.s., Západova 27, Opava	Prevence kriminality	4.1.1.2 - Podpora aktivit pro rodiny s dětmi ohrožené rozpadem rodiny a jinými následujícími jevy		=====	OPZ		V realizaci	1.4.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006106	Komplexní prevence trestné činnosti na Bruntálsku	Slezská diakonie, Na Nivách 7, Český Těšín	Prevence kriminality	4.1.2.2 - zajištění programu pro osoby opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody a osoby,		=====	OPZ		V realizaci	1.4.2017
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006153	Aktivizace ke změně - první krok k práci	Slezská diakonie, Na Nivách 7, Český Těšín	Zaměstnanost	1.1.1.2 - Uplatnění systému postupného zaměstnávání		=====	OPZ		V realizaci	1.1.2018
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006107	Komplexní prevence trestné činnosti na Bruntálsku II.	EUROTOPIA.CZ, o.p.s., Západova 27, Opava	Prevence kriminality	4.1.2.2 - zajištění programu pro osoby opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody a osoby,		=====	OPZ		V realizaci	1.4.2017

Tabulka 3 - Projekty schválené v rámci druhé etapy spolupráce města Bruntál s ASZ (Zdroj: ASZ)

CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0002770	Bezpečnostní monitoring	LEFOX, s.r.o., Lidická 33, Bruntál	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006159	Bezpečnostní monitoring	LEFOX, s.r.o., Lidická 33, Bruntál	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0002365	Rozvoj sociálního podnikání	DETRAKTA s.r.o., Hynčice 16	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0003603	Rozvoj sociálního podnikání	DETRAKTA s.r.o., Hynčice 16	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006131	Rozvoj sociálního podnikání	DETRAKTA s.r.o., Hynčice 16	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0002266	Rozvoj sociálního podniku Zelená dílna	ZELENÁ DÍLNA s.r.o., Jezdecká 21, Bruntál	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0003542	Rozvoj sociálního podniku Zelená dílna	ZELENÁ DÍLNA s.r.o., Jezdecká 21, Bruntál	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0002261	Sami sobě pomáháme	LIGA o.p.s., Jezdecká 21, Bruntál	Zaměstnanost	5.1.1.2 - Zvyšování schopnosti sociálního fungování v přirozeném prostředí			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006154	Prostupné bydlení v Bruntále	Slezská diakonie, Na Nivách 7, Český Tešín	Bydlení	3.1.3.1 - Získání udržení samostatného bydlení			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006148	Montážní práce v sociálním podniku Galys Technical s.r.o.	Galys Technical s.r.o., Palackého nám. 7, Bruntál	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen
CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_042/0006107	Service služby - opravy technických zařízení	GESTOPARET s.r.o., Jezdecká 17, Bruntál	Zaměstnanost	1.1.1.4 - Vznik nový a rozvoj stávajících SP			OPZ	Neschválen

Tabulka 4 - Neschválené projekty v rámci druhé etapy spolupráce města Bruntál s ASZ (Zdroj: ASZ)

Strategický plán sociálního začleňování Bruntál 2018 – 2021

V roce 2018 došlo k revizi původního SPSZ z roku 2015 a prodloužení spolupráce města s ASZ na další tříleté období do roku 2021. Původní pracovní skupiny pokračovaly v práci, nebo se opět ustavily v mírně obměněném složení. K jediné výjimce došlo nahrazením pracovní skupiny Volnočasové aktivity, skupinou Děti, mládež, rodina, která si stanovila vlastní priority a cíle. Kvůli omezenému naplňování předchozích priorit a cílů se řada priorit a cílů z původní verze SPSZ objevila i v revidovaném textu a většiny tematických oblastí došlo pouze k dílčím změnám. Revizí původního dokumentu vznikl nový, *Strategický plán sociálního začleňování Bruntál 2018 – 2021*.

Pro oblast zaměstnanosti v něm byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 1.1 – Vyšší počet pracovních míst na území města Bruntál

Obecný cíl 1.1.1 – Řešení dlouhodobé vysoké nezaměstnanosti

Specifický cíl 1.1.1.1 – Zvyšování zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných osob

Specifický cíl 1.1.1.2 – Uplatnění systému prostupného zaměstnávání

Specifický cíl 1.1.1.3 - Motivace zaměstnavatelů k vytváření udržitelných pracovních míst a zaměstnávání osob z CS

Specifický cíl 1.1.1.4 – Vznik nových a rozvoj stávajících sociálních podniků

Priorita 1.2 – Vyšší míra gramotnosti a příprava obyvatel k práci

Obecný cíl 1.2.1 - Zvýšit možnosti uplatnění na trhu práce pro osoby z cílových skupin

Specifický cíl 1.2.1.1 – Motivace k samostatné výdělečné činnosti

Specifický cíl 1.2.1.2 – Udržení zaměstnání

Pro oblast skupiny děti, mládež a rodina, v něm byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 2.1. Sociální začleňování a boj s chudobou

Obecný cíl 2.1.1 Programy prevence na podporu rodin, dětí a mládeže

Specifický cíl 2.1.1.1. – Sociálně aktivizační služby

Specifický cíl 2.1.1.2 – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Specifický cíl 2.1.1.3 – Domy na půl cesty

Pro oblast bydlení v něm byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 3.1. Řešení krizové situace s bydlením

Obecný cíl 3.1.1. - Pomoc při řešení ztráty bydlení pro jednotlivce a rodiny s dětmi v Bruntále.

Specifický cíl 3.1.1.1. - Změna ubytovací kapacity a prostor azylového domu v Bruntále pro jednotlivce

Specifický cíl 3.1.1.2. – Změna prostor a kapacity azylového domu pro rodiny s dětmi

Obecný cíl 3.1.2. – Zabránění negativního vlivu při vzniku akutní krizové situace

Specifický cíl 3.1.2.1 – Zřízení krizového ubytování pro osoby v akutní krizové situaci

Obecný cíl 3.1.3 – Pomoc při řešení bydlení u osob s mentálním, tělesným a duševním postižením

Specifický cíl 3.1.3.1 – Vybudování malometrážních bezbariérových bytů

Obecný cíl 3.1.3 – Pomoc při řešení bydlení u osob s mentálním, tělesným a duševním postižením

Specifický cíl 3.1.3.1 – Vybudování malometrážních bezbariérových bytů

Priorita 3.2. Bydlení spojené se sociální prací

Obecný cíl 3.2.1 – Prevence návratu osob opouštějících pobytové služby zpět do krizového bydlení

Specifický cíl 3.2.1.1. – Získání a udržení samostatného bydlení pro osoby opouštějící krizové bydlení

Priorita 3.2 – Bydlení spojené se sociální prací

Obecný cíl 3.2.2. – Získání a udržení samostatného bydlení

Specifický cíl: 3.2.2.1. - Koordinace prevence a preventivní programy pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené

Klíčová aktivita č. 1: - Pomoc a podpora sociální prací při ztrátě bydlení

Klíčová aktivita č. 2: - Pomoc a podpora při řešení problémů v SVL

Pro oblast prevence a bezpečnost v něm byly stanoveny následující priority a cíle:

Priorita 4.1. - Prevence a bezpečí obyvatel města Bruntál

Obecný cíl 4.1.1. – Programy prevence na podporu rodin a dětí

Specifický cíl 4.1.1.1. – Zvýšení právní a finanční gramotnosti a řešení zadluženosti a předluženosti obyvatel města Bruntál

Specifický cíl 4.1.1.2 - Podpora aktivit pro rodiny s dětmi ohrožené rozpadem rodiny a jinými nežádoucími jevy

Obecný cíl 4.1.2 - Programy prevence sociálně patologických jevů a prevence kriminality

Specifický cíl 4.1.2.1 – Asistent prevence kriminality

Specifický cíl 4.1.2.2 – Zajištění programů pro osoby opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody a osoby, které vykonávají trest odnětí svobody

Specifický cíl 4.1.2.3 - Zajištění programů sekundární prevence pro osoby ohrožené závislostmi nebo závislé na návykových látkách

Specifický cíl 4.1.2.4 – Terénní programy, SDP

Specifický cíl 4.1.2.5. – Zapojování osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených do prevence a zajištění jejich komplexní podpory

V roce 2019 již nedocházelo k naplňování cílů, a priorit stanovených revidovanou verzí SPSZ. Lokální partnerství ani pracovní skupiny se dále nescházely a na dalších projektech se již v podstatě napracovalo. Jedny z posledních aktivit partnerství proběhly v první polovině roku 2019, kdy vznikla Dluhová platforma a y proběhla jednání zástupce ASZ k Tematickému akčnímu plánu a pokračování práce na vybraných projektech. Členové LP z Bruntálu jsou i nadále pravidelně zváni na dluhovou platformu (ta je společná pro více lokalit) i na další vzdělávací aktivity ASZ. V současné době (12/2019) je připravován lokálními partnery projekt do výzvy IROP – sociální podnikání.

Historický kontext

Jako město se v historických listinách objevuje Bruntál již od roku 1223. Původně byl součástí hornického regionu a byl známý těžbou nerostných kovů. Po vyčerpání zásob nerostného bohatství se zdejší hospodářství pře-orientovalo na textilní výrobu, spojenou například s lokální tradicí pěstování lnu. Před druhou světovou válkou byl Bruntál osídlený převážně německým obyvatelstvem. Po válce následoval odsun sudetoněmeckého obyvatelstva a dosídlení regionu, které bylo stejně jako na celém Bruntálsku tvořeno kromě obyvatel z vnitrozemí také pestrými směsicí národností, včetně slovenských Romů. V době komunismu v regionu kromě průmyslu (textilní závody, Dakon, Dřevosloh, hydrometalurgický závod) dominovalo také zemědělství, a sice pěstování méně náročných (oves, brambory) nebo technických plodin na pozemcích státního statku (*Státní statky Bruntál*). Do 60. let byla významná těžba nerostů v místním kamenolomu nebo tzv. sopečného tufit na blízkém Uhlířském vrchu. Po válce došlo také k výrazné přeměně urbánního charakteru města, řada historických budov ustoupila hlavně od 60. let panelovým sídlištím nebo podnikovým či správním novostavbám

V 90. letech došlo k privatizaci státních podniků a státních statků a restrukturalizaci ekonomiky, která zasáhla hlavně méně kvalifikované dělnické profese (ve velkém se to týkalo i místní romské populace), které poměrně rychle přišly o dlouhodobou jistotu stabilní práce. Zároveň dnes region dlouhodobě doplácí na svou periferní polohu, chybějící turistické dominanty či horší infrastrukturu i horší dopravní dostupnost. V období hospodářské krize okolo roku 2010 místní nezaměstnanost dosahovala i více než 18 %. Za posledních 30 let se zcela změnila hospodářská orientace města,

textilní průmysl prakticky zanikl a v Bruntále dominují výroba plastů pro automobilový průmysl a elektrotechnický průmysl. Po roce 1991, kdy město opouštěly jednotky sovětské armády, se město také vyrovnávalo s nutností efektivního využití rozsáhlých areálů a ubytovacích kapacit, které po odchodu armády zůstaly opuštěné. Správní obvod regionu Bruntál byl na období 2014 – 2020 již poněkolkáté zařazen mezi tzv. *území se soustředěnou podporou státu*, do kategorie *hospodářsky slabé regiony* nebo do kategorie II. *Hospodářsky slabé regiony*⁶.

Vznik a vývoj sociálního vyloučení v obci

Bruntálsko se vyznačuje vysokou nezaměstnaností a nízkými mzdami. Otázka sociálního vyloučení zde byla tradičně spojována s romským obyvatelstvem. Nicméně situace i náhled na ní se postupně mění, o čemž svědčí i to, že asi pouze 1/3 z přibližně 800 – 900 obyvatel největší problémové lokality tzv. Západní jsou Romové. V celém Bruntálu žije odhadem asi 800 - 1000 obyvatel romského původu zhruba polovina z nich se nachází v situaci sociálního vyloučení.

Historické příčiny vysoké míry sociálního vyloučení Bruntálska se nacházejí v minulosti. Region prošel odsunem sudetských Němců a dosídlováním, po roce 1989 potom transformací ekonomiky a privatizací podniků i bytového fondu. Poslední ekonomická krize na Bruntál dopadla velmi silně a nezaměstnanost zde dosahovala i více než 18 %. V současné době je stav výrazně lepší, nicméně řada lidí se doposud potýká s velkou chudobou či nestabilitou práce a bydlení. Posledních pár let ekonomické prosperity totiž nemohlo rychle odstranit jinak hluboké příčiny socioekonomických problémů, se kterými se místní, hlavně sociálním vyloučením ohrožené obyvatelstvo potýká. Zásadní roli v tom sehrává například velké množství exekucí, obecně nízká kvalifikace obyvatelstva, horší dopravní dostupnost na metropolitní regiony nebo obecně nízké mzdy.

Za největší sociálně vyloučené lokality jsou v Bruntále považovány tzv. *Západní* a ubytovna A + H. Vznik lokality Západní souvisel s odchodem sovětských vojsk po roce 1991, které zdejší objekty částečně využívaly jako ubytování pro vojáky nebo jako servisní objekty (například vojenská nemocnice). Následně přenechal stát opuštěné objekty městu, které se zde v devadesátých letech rozhodlo přebudovat chátrající bytovky na finančně dostupné bydlení pro mladé. Zároveň se některé okolní objekty dostaly v rámci privatizace do rukou několika soukromých vlastníků, kteří se začali orientovat hlavně na sociálně slabé, jednalo se především o jeden panelový dům. Vlivem různých příčin se tak postupně začala měnit sociální i etnická struktura celé lokality. Lidé, kteří si to mohli dovolit, se z lokality stěhovali pryč. Naopak se Západní později stává cílovou lokalitou pro migraci osob se sociální zátěží, jež přicházejí z širšího okolí.

Ubytovna A + H byla až do roku 2005 ve vlastnictví Ministerstva vnitra jako pobytové zařízení pro žadatele o azyl, po roce 2006 přestala sloužit svému účelu a nový soukromý vlastník, pan. S. ji začal provozovat jako ubytovnu. Do roku 2015 byla kvůli stavebně technickému stavu, nízkému standardu

⁶ *Regiony ČR s intenzivní podporou ze strany státu* [online]. [cit. 2019-10-16] Dostupné z: <https://www.jvmrpic.cz/regiony-cr-s-intenzivni-podporou-ze-strany-statu>

bydlení i struktura obyvatel označována za nejrizikovější lokalitu v Bruntále. Jak Západní, tak A + H byly dlouho dobu považovány za příčinu zdejší migrace a vysoké fluktuace sociálně vyloučených osob na Bruntálsku.

Mimo to existuje ve městě několik menších nebo méně koncentrovanějších lokalit, které jsou dle opakovaných výzkumných zjištění sociálním vyloučením částečně ohroženy. Jedná se například o vybrané byty na sídlišti Květná, nebo bytové domy na ulicích Karla Čapka a Karolíny Světlé.

Ačkoliv se chudoba a sociální vyloučení dotýkají různých vrstev obyvatelstva, výše uvedené faktory častěji dopadají na místní Romy⁷, kteří se potýkají i s dalšími typy znevýhodnění a častěji migrují. Migrace Romů do i z Bruntálu je dynamický proces, který se vyznačuje také krátkodobými nestabilními pobyty a častějšími přesuny mezi jednotlivými městy. Obvykle se jedná o migrační trasy mezi Osoblahou, Krnovem, Bruntálem, Dvorci, Vítkovem, Budišovem nad Budišovkou, Moravským Berounem, ale i vzdálenějšími městy, například Ostravou. Tato skutečnost napovídá, že právě nestabilita bydlení je jedním z problémů části obyvatel ohrožených sociálním vyloučením. Zároveň je kvůli tomu obtížnější stanovit přesnější odhady počtu lidí ve zdejší romské populaci. Většina osob, které migrují do i z Bruntálu, jsou původem místní starousedlíci, kteří v minulých letech o bydlení přišli, nebo se odstěhovali dobrovolně a buď se po čase vrací, nebo zde tráví nějaký čas u příbuzných. Podrobněji viz kapitola migrace.

Sociálně vyloučené lokality v Bruntále

Za největší sociálně vyloučenou lokalitu je v Bruntále dlouhodobě považována tzv. Západní, která se nachází v periferní (západní) části města a je omezena ulicemi Dlouhá, Pěší a částečně i ulicemi Rýmařovská a Karla Čapka. Od centra města je lokalita vzdálena asi 15 minut pěší chůze a dle odhadů z roku 2018 zde žilo zhruba 1600 obyvatel, ačkoliv ne všichni museli být nutně považováni za sociálně vyloučené. Z uvedeného počtu bylo asi 400 Romů a je tak zjevné, že se problém sociálního vyloučení týká z velké části i majoritní populace. Odhady se však v různých analytických materiálech značně liší, a proto není možné ani tento údaj brát jako definitivní číslo.

Část bytů v lokalitě je doposud ve vlastnictví radnice, větší část ovšem v rukách soukromých podnikatelů, přičemž některé soukromé bytovky byly dlouhodobě spojovány se zvýšenou migrací a fluktuací nájemníků. **I z tohoto důvodu byla vybraná území města vyhlášena jako oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů (opatření obecné povahy) neboli tzv. bezdoplatková zóna. Ta se nejdříve vztahovala na adresu nejvíce problematického soukromého bytového domu na ulici Dlouhá č. p. 12 – 15, kde bylo sestěhováno nejvíce lidí se sociální zátěží. Později bylo OOP rozšířeno na dalších 21 ulic.** V západní lokalitě byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových jevů (exekuce, lichva, konzumace návykových látek, výskyt štěnic) i zvýšená míra

⁷ Za Romy jsou v tomto textu považovány osoby, které se buď k této identitě sami hlásí, nebo jde o tzv. přiznanou etnicitu. Přiznaná etnicita je taková, kterou člověku přepisuje okolí na základě fyziologických znaků, ať už se s ní daný jedinec aktivně ztotožňuje, či nikoliv.

protiprávního jednání (vyšší nápad přestupkové činnosti), ačkoliv se jen obtížně prokazuje, že původcem protiprávního jednání byli vždy samotní obyvatelé lokality. Navíc se zde nachází jen minimum služeb občanské vybavenosti. Z uvedených důvodů se z lokality postupně odstěhovala většina obyvatel, kteří se nepotýkali s kumulací sociálních problémů a zůstali zde prakticky jen osoby ohrožené sociálním vyloučením.

V lokalitě dlouhodobě dochází k podnájmu bytů, které mají lidé, kteří zde již nebydlí v nájmu. V případě takto podnájímaných městských bytů je tato praxe v rozporu s předpisy města. Kvůli odlivu obyvatel zde v současné době některé městské byty zůstávají neobsazené. V souvislosti se zaváděním preventivních opatření (APK, NZDM, terénní služby, kamerový systém) se bezpečnostní situace v lokalitě ustálila. Působí zde také řada poskytovatelů sociálních služeb, například Liga Bruntál, o.p.s., projekt komunitní práce Moravskoslezského kraje, na ulici Dlouhé 26 potom v 11 pronajatých bytech funguje program Slezské diakonie Bruntál zaměřený na sociální bydlení.

Za další významnou lokalitu je považováno bývalé azylové zařízení Ministerstva Vnitra, nyní ubytovna A+H v ulici U Potoka. Na ubytovně, která se skládá z na sebe vrstvených unimobuňek, žije dnes zhruba 80 lidí. V době, kdy byla navázána spolupráce s ASZ, byla tato lokalita považována za vůbec nejvíce rizikovou. Zde i v okolí docházelo ke zvýšenému výskytu protiprávního jednání, budova byla cílem časté migrace osob z širšího okolí, občané okolních nemovitostí vyjadřovali s danou situací znepokojení. V poslední době již nebývá problematika této ubytovny tak často akcentována, zastínili ji palčivější problémy na Západní. Příčinou zlepšení stavu bylo postupné zavádění preventivních opatření, navázání spolupráce s majitelem objektu, ale i například i zpřísnování podmínek pro vyplácení doplatku na bydlení úřadem práce.

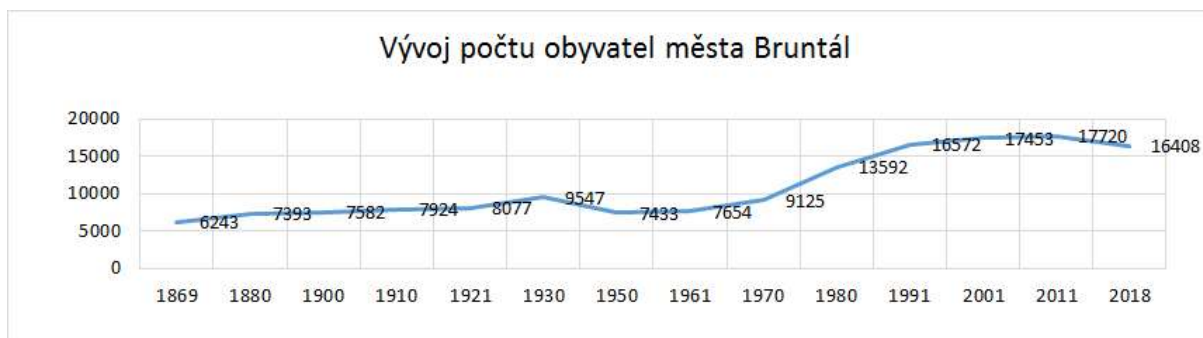
Jako menší lokality ohrožené negativními důsledky sociálního vyloučení jsou zmiňovány ještě soukromé bytové domy na ulici Karolíny Světlé (30 obyvatel) a Karla Čapka (20) obyvatel. Mimo to však žije v Bruntále ještě další nezanedbatelné množství osob ohrožených sociálním vyloučením rozprostřeno v zástavbě mimo zmiňované lokality. I z tohoto důvodu se začala soustřeďovat pozornost například na sídliště Květná, kde roste počet bytů pronajímaných sociálně slabým za účelem zisku.

Sociodemografická charakteristika města Bruntál

Obrázek 2 – Bruntál (Zdroj: mapy.cz)

Město Bruntál se nachází v severozápadní části Moravskoslezského kraje. Leží na silnici I/45 a na železniční trati spojující Opavu s Olomoucí. Bruntál je správním centrem – obcí III. typu (ORP) pro čtyři města a dalších 24 obcí a zároveň je bývalým střediskem stejnojmenného okresu, který zahrnuje celkem 67 obcí. **K 31. 12. 2018 činil počet obyvatel města 16 408 osob⁸**

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel města Bruntál (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

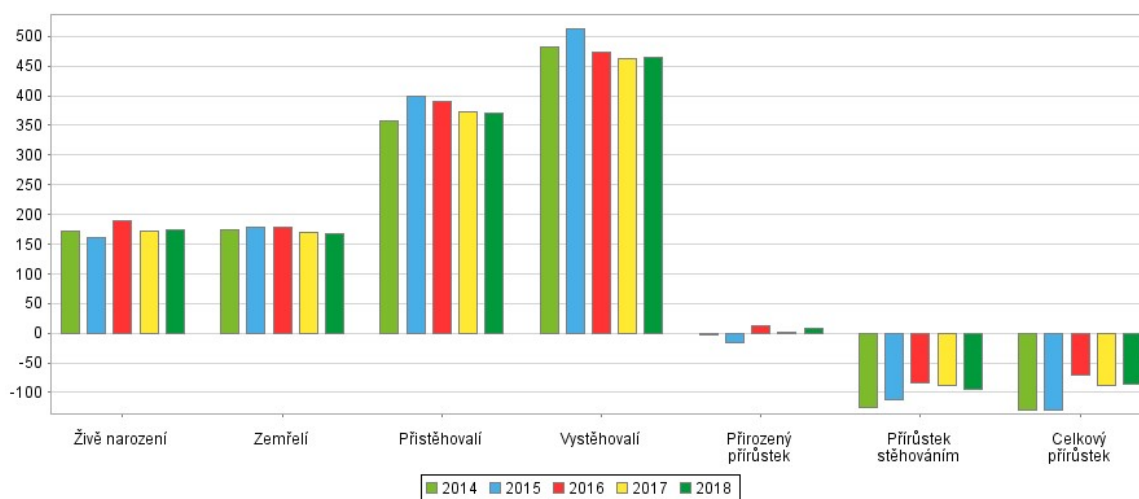
Demografický vývoj v Bruntále nezaznamenal v posledních letech žádných dramatických výkyvů, nicméně počet obyvatel již dlouhodobě průběžně klesá. Kvůli setrvalému poklesu je současný stav obyvatel srovnatelný přibližně s rokem 1990 (přičemž svého maxima dosáhl v roce okolo roku 1999). Hlavním faktorem, který se podílí na klesajícím počtu obyvatel, je jejich stěhování z města (viz graf tabulka 2 a graf 2), které (spolu s vyšší mírou úmrtnosti ve srovnání s porodností) mírně převyšuje přírůstek. **V letech 2014–2018 ubývalo městu průměrně 101 obyvatel ročně (celkem 505). Z toho**

⁸ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích k 31. 12. 2018*. Dostupné online. [cit. 2019-11-25]

se v průměru 479 z nich ročně vystěhovalo (celkem 2396). Počet vystěhovalých převyšoval za posledních 5 let přistěhovalé o 505⁹.

	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
2014	171	174	357	483	-3	-126	-129
2015	161	178	399	512	-17	-113	-130
2016	190	178	391	474	12	-83	-71
2017	171	170	373	462	1	-89	-88
2018	175	168	371	465	7	-94	-87

Tabulka 5 - Vývoj počtu obyvatel na území města Bruntál (zdroj: ČSÚ)

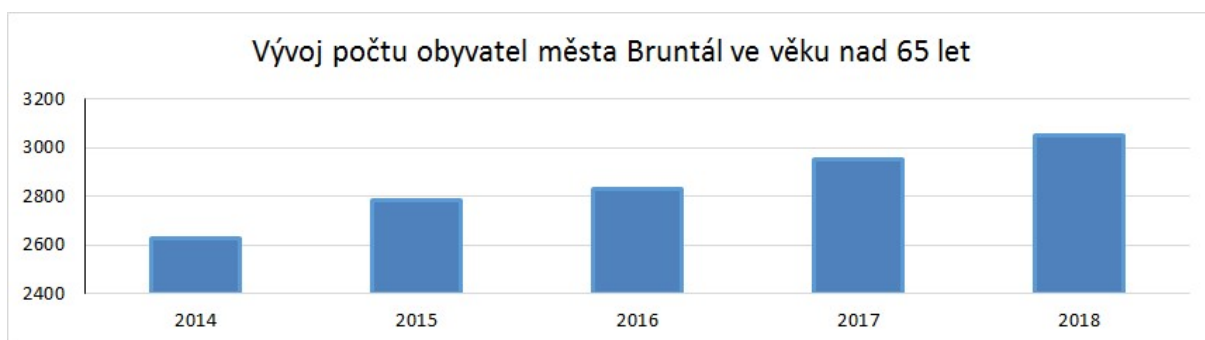
Graf 2 - Úbytek a přírůstek obyvatel v Bruntále v letech 2014 – 2018 (Zdroj: ČSÚ)

	2014	2015	2016	2017	2018	
Počet obyvatel (celkem)	16784	16654	16583	16495	16408	
Počty obyvatel dle věkových kategorií	0-14	2589	2595	2627	2595	2636
	15-64	11568	11321	11124	10947	10720
	65 a více	2627	2738	2832	2953	3052
Průměrný věk za celkový počet obyvatel	40,6	40,9	41,2	41,5	41,7	

Tabulka 6 - Vývoj počtu obyvatel Bruntálu ve třech základních věkových skupinách (zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

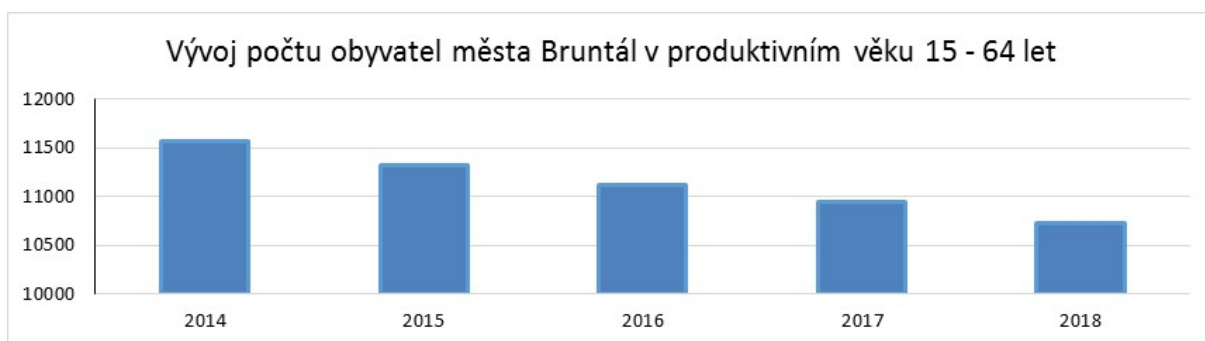
⁹ Vzhledem k legislativní ochraně osobních údajů se nám bohužel nepodařilo zajistit o migraci obyvatel podrobnější a přesnější informace, například věk nebo místo, kam se lidé stěhovali, protože příslušný odbor MěÚ nám je nemohl poskytnout.

Kromě celkového úbytku obyvatel se také zvyšuje průměrný věk a narůstá počet obyvatel nad 65 let. Těch, oproti stavu před 5 lety, v **Bruntále přibylo o více než 16 %** (2627 v roce 2014, 2052 v roce 2018).

Graf 3 - Vývoj počtu obyvatel Bruntálu ve věku nad 65 let (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

Zároveň ubývá obyvatelstvo v produktivním věku, za posledních 5 let o 848 lidí (cca 7 %). Problémem tedy není jen odliv mladší a vzdělanější populace, ale úbytek téměř všech skupin obyvatelstva, které se podílejí na ekonomické produktivitě. V případě udržení stávající dobré hospodářské situace, to může do budoucna způsobovat značné problémy i místnímu podnikatelskému sektoru a zvyšovat poptávku po sezónní nebo zahraniční pracovní síle. **Jedinou věkovou skupinou, kde nedošlo v poslední době k poklesu, jsou děti a mládež ve věku 0 – 14 let, kde došlo od roku 2014 k mírnému nárůstu o 1,43 % (2589 v roce 2014, 2636 v roce 2018)**

Graf 4 - Vývoj počtu obyvatel Bruntálu v produktivním věku (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)

V období let 2014–2018 se zvýšil také průměrný věk občanů Bruntálu, a to ze **40,6 na 41,7, tedy celkem o 1,1 roku.**

Demografický vývoj města se tedy vyznačuje celkovým úbytkem a stárnutím populace a odchodem mladších, vzdělanějších a produktivnějších ročníků.

Příjemci sociálních dávek

Významným indikátorem míry zatížení obce sociálními problémy mohou být i počty příjemců různých typů sociálních dávek - především pak vybraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory. Mezi skupinami nejvíce ohroženými příjmovou chudobou bývají dlouhodobě nezaměstnaní nad 1 rok a příjemci dávek HN. Tyto dvě skupiny se přitom z velké části překrývají. V roce 2018 bylo v Bruntále měsíčně průměrně **369 příjemců dávky HN - PnŽ**. Jeden příjemce přitom představuje přibližně jednu domácnost, protože dávku využívají tzv. společně posuzované osoby, kromě jednotlivců na ubytovnách a azylových domech a dalších specifických případů.

Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Bruntále

Níže uvedená tabulka podává **přehled o vývoji počtu příjemců příspěvku na bydlení, příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení** (tedy nejčastěji pobíraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory) **v regionu v letech 2016 – 2018**. Pokud údaje za jednotlivé roky vydělíme číslem 12, dostáváme s k průměrnému měsíčnímu počtu příjemců, kdy jeden příjemce přitom představuje zhruba 1 domácnost.

Rok	Doplatek na bydlení		Příspěvek na živobytí		Příspěvek na bydlení	
	Celkově v daném roce	Měsíční průměr ¹⁰	Celkově v daném roce	Měsíční průměr	Celkově v daném roce	Měsíční průměr
2016	5012	418	8481	707	10378	865
2017	3573	298	6263	522	9070	756
2018	2462	205	4425	369	7503	625

Tabulka 7 – Počty dávek DnB, PnŽ a PnB vyplacené v Bruntále v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Při přepočtu uvedených čísel z roku 2018 a porovnání s poměrem počtu hospodařících domácností zjistíme, že bylo **v Bruntále v roce 2018 v průměru asi 5,1 % domácností v hmotné nouzi**, respektive příjemců dávky HN příspěvku na živobytí. Mezi lety 2016 – 2018 se však podíl domácností v hmotné nouzi **snížil z tehdejších 9,7 % o 4,6 % (tedy téměř o polovinu) na loňských 5,1 %**.

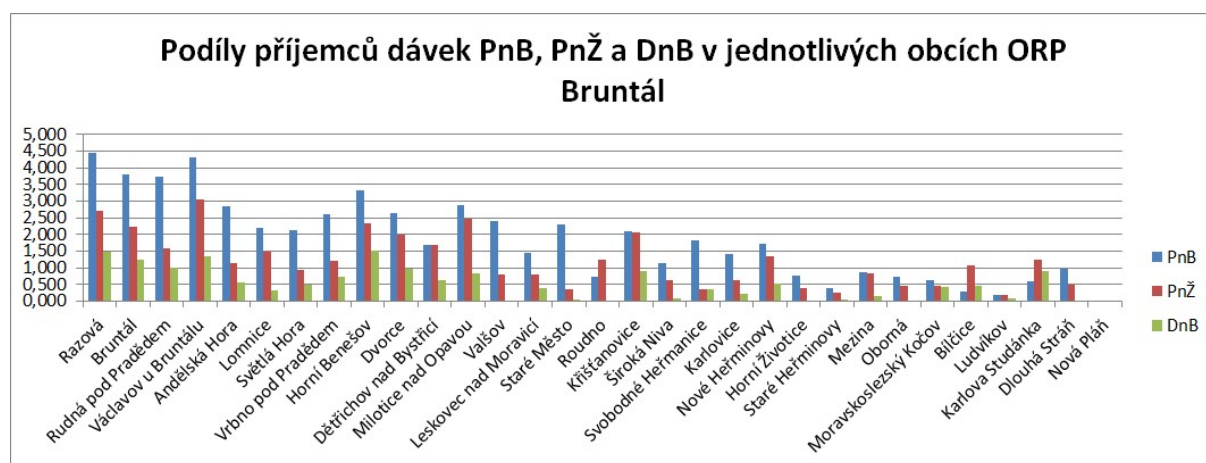
Z tabulky je rovněž také patrné, že mezi lety 2016 – 2018 došlo ke značnému poklesu absolutního počtu ročně vyplacených dávek. **U příspěvku na živobytí se jednalo o pokles o téměř 48 %, počet příspěvků na bydlení poklesl o zhruba 28 % a u doplatků na bydlení se jednalo o pokles takřka o 51 %**. Je tedy zřejmé, že dochází k citelnému poklesu počtu vyplacených dávek, z čehož lze odvozovat i na zlepšující se socioekonomickou situaci, alespoň části z nich. **Pokles nejde dávat do přímé úměry s vyhlášením oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů,**

¹⁰ Zaokrouhleno na celá čísla.

protože k podobně razantnímu poklesu (včetně doplatku na bydlení) došlo u počtu vyplácených dávek v řadě dalších obcí na území ČR.

V roce 2018 byl dle propočtu průměrný počet domácností pobírajících příspěvek na bydlení 625, příspěvek na živobytí 369 a doplatek na bydlení 205. Tato čísla je tedy možná interpretovat tak, že se v Bruntále nacházelo v daném roce zhruba 369 rodin, které se v pravidelných intervalech potýkaly s hmotnou nouzí a zároveň využívaly institucionální podpory úřadu práce. Podobně je možné říct, že v obci bylo asi 625 domácností, které měly problém s úhradou nákladů spojených s bydlením, neboť ty překročily 30 % rodinného rozpočtu a pobíraly proto PnB, u 205 z nich jsou tyto potíže značné a musely k PnB ještě pobírat doplatek na bydlení, případně tento doplatek pobíraly na úhradu nákladů spojených se substandardními formami bydlení (azylové domy, ubytovny apod.).

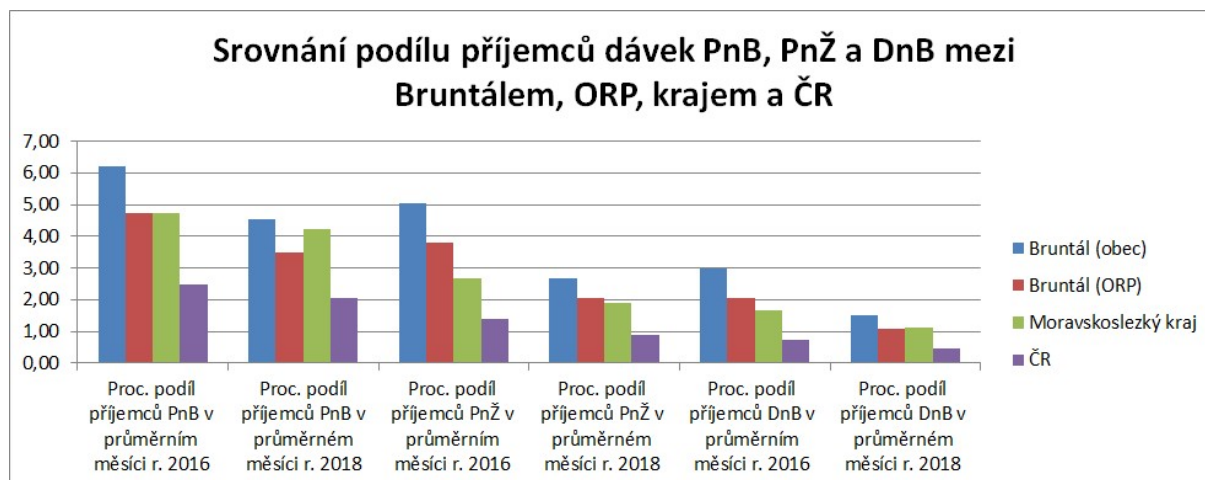
Zajímavé je srovnání procentuálního podílu příjemců na počet obyvatel v jednotlivých obcích ORP Bruntál. **Z grafu 7 je patrné, že co do podílu příjemců dávek hmotné nouze (PnŽ a DnB) na počet obyvatel patřily mezi Razová, Bruntál, Rudná pod Pradědem, Václavov u Bruntálu nebo Horní Benešov do skupiny s nejvyšším zastoupením.** K výsledným údajům v grafu, jsme došli následujícím výpočtem: celkový počet PnŽ/DnB/PnB v obci za r. 2018 / 12 / počet obyvatel v obci k 1. 1. 2018 * 100. Postup byl tedy jiný v případě porovnání počtu příjemců dávek s počtem hospodařících domácností na předchozí straně.

Graf 5 – Podíly příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB v jednotlivých obcích ORP Bruntál (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Pokud porovnáme podíl příjemců dávek PnB, PnŽ nebo DnB v Bruntále s ORP Bruntál jako celkem, dále s Moravskoslezským krajem, nebo s podílem v rámci České republiky (v letech 2016 – 2018), kraje i celé republiky, tak, přestože od roku 2016 došlo ke značnému poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích, **Bruntál i nadále výrazně přesahuje sledované průměrné podíly.** V roce 2018 byl tak průměrný podíl příjemců PnB o více než 8 % vyšší než v krajský a dokonce dvojnásobný, než republikový průměr. Podobně u PnŽ byl za rok 2018 průměrný podíl příjemců o více než 42 % vyšší než krajský, ale až trojnásobně vyšší než republikový

průměr. Konečně průměrný podíl příjemců DnB za rok 2018 byl ve městě Bruntál o téměř 32 vyšší než krajský ale více než trojnásobně vyšší než republikový průměr.

Graf 6 - Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Bruntálem, ORP, krajem a ČR

Pro doplnění přikládáme rovněž statistický přehled počtu průkazů OPZ platných v Bruntále vždy v prosinci v letech 2016 – 2018 a v březnu 2019. Z uvedených čísel je patrný mírný vzestup celkového počtu držitelů všech typů těchto průkazů.

Měsíc/rok	Celkem	Průkaz - Stupeň zdravotního postižení					
		TP		ZTP		ZTP/P	
		Žadatel - Věk		Žadatel - Věk		Žadatel - Věk	
		0-17 let	18+ let	0-17 let	18+ let	0-17 let	18+ let
12/2016	457	4	27	3	274	17	132
12/2017	470	4	36	5	276	14	135
12/2018	500	4	46	7	283	12	148

Tabulka 8 – Počet průkazů OPZ platných v Bruntále v prosinci v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Vybrané údaje o sociálních dávkách

Dávky hmotné nouze

Vybrané údaje za rok 2017 a 2018 svědčí o dalším poklesu počtu příjemců dávek. Například za sledovaný měsíc prosinec roku 2017 (12/2017) byl počet vyplacených dávek u příspěvku na živobytí 460, tedy o zhruba 35 % nižší než měsíční průměr z roku 2016. V dubnu 2018 bylo potom vyplaceno 433 PnŽ, což zase bylo o 17 % méně než průměr roku 2017. U doplatku na bydlení se ve stejném období 12/2017 jednalo o 245 vyplacených dávek, tedy asi o 42 % méně než průměr

roku 2016 a u příspěvku na bydlení o 644 vyplacených dávek, tedy cca o 26 % méně než byl roční průměr 2016. Nicméně je třeba podotknout, že počty vyplacených dávek v jednotlivých měsících mohou značně kolísat a tyto výpočty tak mají především ilustrační hodnotu.

PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ	Počet
Počet dávek/příjemců za 3/2019	460
Celkový počet SPO za 3/2019	1185
z toho nezaopatřených dětí	523

Tabulka 9 – Počet vyplacených PnŽ v prosinci 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Není bez zajímavosti, že například až 27 % příjemců dávky příspěvku na živobytí za prosinec 2017, bydlelo na Dlouhé ulici. O něco nižší, ale stále vysoký podíl příjemců PnŽ – necelých 13 % bychom našli také na ulici Nádražní nebo 9 % na ulici Květné.

PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ - ulice	Počet dávek/příjemců za 12/2017
Čs. armády	5
Dělnická	17
Dlouhá	112
Dr. E. Beneše	15
Horní	7
Jaselská	7
Jesenická	12
Jiráskova	15
K. H. Máchy	7
Květná	37
Nádražní	56
Okružní	12
Pěší	12
Pionýrská	15
Příčná	5
Rýmařovská	19
Šmilovského	5
T. Kronesové	7
tř. Obr. míru	8
U Rybníka	6

Uhlířská	17
Zahradní	6
Zeyerova	11
9. května	5
Celkem	418

Tabulka 10 – Části obce s největším podílem vyplacených PnŽ v březnu 2019 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Z hlediska příjemců dávek mimořádné okamžité pomoci, tzv. MOP, převažovaly v roce 2017 odůvodněné náklady dítěte, sociální vyloučení a jednorázové výdaje.

Mimořádná okamžitá pomoc (MOP)		Počet vyplacených dávek v roce 2017
Celkem		207
z toho	- újma na zdraví (§ 2, odst. 3 zákona*)	12
	- vážná mim. událost (§ 2, odst. 4)	0
	- jednorázový výdaj (§ 2, odst. 5a)	71
	- předměty dl. potřeby (§ 2, odst. 5b)	33
	- činnosti dítěte (§ 2, odst. 5c)	80
	- sociální vyloučení (§ 2, odst. 6)	11

Tabulka 11 – Poměr počtu vyplacených dávek mimořádné okamžité pomoci za rok 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Dávky státní sociální podpory

Co do počtu dávek státní sociální podpory vyplacených KoP ÚP Bruntál (vyplacených pouze obyvatelům města) za sledované období prosince 2017, nebo průměrně měsíčně za rok 2017 poskytuje ucelený přehled tabulka 10 a tabulka 11. Konkrétně se jedná o příspěvek na bydlení, příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu, a příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

		Počet příjemců za 12/2017	Celkový počet SPO za 12/2017	Průměrná výše vyplacené dávky ve 12/2017
Příspěvek na bydlení		644	1 439	2 956 Kč
Příspěvek na péči		460		
<i>z toho ve stupni závislosti</i>	<i>I.</i>	149		
	<i>II.</i>	143		
	<i>III.</i>	113		
	<i>IV.</i>	55		

Tabulka 12 – Počty různých druhů dávek státní sociální podpory vyplacených v prosinci 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

	Průměrný měsíční počet vyplacených opakujících se dávek v roce 2017
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	51
Příspěvek na mobilitu	357

Tabulka 13 - Počty různých druhů dávek státní sociální podpory vyplacených průměrně v roce 2017
(Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)

Migrace

Jak jsme již zmínili na předchozích stranách, Bruntálské vyloučené lokality jsou spojovány s fenoménem migrace, na kterou se zaměřoval také tematický výzkum Sociofaktoru z roku 2012 *Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále*. Příčin migrace je celá řada, například krátkodobé nájemní nebo ubytovací smlouvy ve vyloučených lokalitách, nezákonné podnájmy, značné kapacity volných bytů, charakter jednotlivých lokalit a struktura obyvatel, ale například i atraktivnější prostředí většího města, které může být atraktivní pro přistěhovalé z venkovských lokalit. Dříve byla hlavní migrační lokalitou především ubytovna A+H, nicméně v současné době se jedná primárně o lokalitu Západní, respektive některé vybrané bytové domy v této lokalitě. Ještě v roce 2012 je například běžná praxe popisována takto: „*Jakousi pomyslnou vstupní branou příchodu do Bruntálu je ubytovna A+H, která nemá nastavené žádné podmínky vztahující se k předchozímu bydlišti ubytovaného. Pakliže se musí rodina z ubytovny vystěhovat – nejčastěji z důvodu neplacení plateb za ubytování, uchází se o bydlení u soukromých vlastníků, a to především v Západní lokalitě v domě Dlouhá č. p. 12 – 18. Poměrně častým jevem jsou „návštěvy“ u nájemníků stávajících bytů. Jedná se o situace, kdy jsou do bytu nastěhováni další členové rodiny a dochází tak k přelidnění bytů. V některých případech jsou „návštěvy“ nahlášený ke službám spojených s užíváním bytu a tak do jisté míry legalizují svůj pobyt v bytě a po roce se ucházejí o nájemní bydlení sami. Ve větší míře však služby spojené s užíváním bytu za „návštěvy“ nehradí.*“¹¹ Jako zdrojové lokality migrace byly pak u jednotlivých bytových domů označeny tyto:

„**Dům Dlouhá č. p. 12-16 – Bruntál** – ul. Dlouhá č. p. 16, ul. Dlouhá č. p. 20, **okres Bruntál** – Rýmařov, Osoblaha, Břidličná, Dvorce a následně Moravský Beroun a Slovenská, Vrbno pod Pradědem, **Moravskoslezský kraj** - Vítkov (okr. Opava), Ostrava, **Olomoucký kraj** – Přerov, Valteřice a následně AD Bruntál.

Dům Dlouhá č. p. 4 – 10 (odpověděly 4 domácnosti) – **Bruntál** – podnájem, u rodin, **okres Bruntál** – Milotice nad Opavou, **okres Olomouc** – Moravský Beroun,

Domy Dlouhá č. p. 20, Dlouhá č. p. 26, Pěší č. p. 8 (odpovědělo 29 domácností) – **Bruntál** (uvedlo 17 domácností) – ul. Dlouhá č. p. 5, ul. Dlouhá č. p. 16, sídliště Květná, AD Bethel, ubytovna A+H, dále podnájem, u rodiny, u známých, **okres Bruntál** – Břidličná (u rodiny, v podnájmu), Horní Benešov, Milotice nad Opavou, Mezina, Rýmařov, Vrbno pod Pradědem, **Olomoucký kraj** – Litovel, Olomouc, **Moravskoslezský kraj** – Vítkov (okres Opava).

Ubytovna A+H (odpovědělo 12 domácností) – **Bruntál** (4 domácnosti – ubytovna, AD, ul. Dlouhá č. p. 20, **okres Bruntál** – Horní Benešov, Krnov, Milotice nad Opavou, **Moravskoslezský kraj** – Opava, Vítkov (okr. Opava), **Olomoucký kraj** – Šumperk (3 domácnosti).

Byty soukromých majitelů (odpovědělo 10 domácností) – **Bruntál** – ul. Dlouhá č. p. 12 a následně ul. Dlouhá č. p. 18, ul. Dlouhá č. p. 20, ubytovna A+H (3 domácnosti), **okres Bruntál** – Rýmařov a

¹¹ *Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále* [online]. Sociofaktor, 2012 [cit. 2019-12-06], s. 31.

*Krnov, Moravskoslezský kraj - Vítkov (okr. Opava - 3 domácnosti), Jihomoravský kraj – Vyškov a následně Bučovice.*¹²

Jak jsme již zmínili, význam ubytovny A+H se od roku 2012 snížil, nicméně migrace v rámci města i do něj zůstává stále závažným problémem. V současné době tak zůstává migrace závažným problémem, i když v souvislosti s vyhlášením tzv. bezdoplatkové zóny se na některých adresách pravděpodobně mění. Významným migračním faktorem dodnes zůstávají různé ceny nájemného a kvality bydlení, které se značně liší lokalitu od lokality. *„Kvalita i cena bytu se lišily, ale náklady ve všech domácnostech byly vysoké a neodpovídaly nižšímu standardu bydlení (kromě 1 domácnosti, která byla v běžné zástavbě na sídlišti, platila sice vysoký nájem, ale v běžném bytě). Všechny domácnosti také potvrdily časté stěhování, v některých případech v rámci Bruntálu, v některých případech mezi městy, kdy důvodem migrace mezi městy je právě bydlení. Nájemní smlouvy byly krátkodobé, v jednom případě dokonce pouze měsíční.*¹³

¹² *Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále* [online]. Sociofaktor, 2012 [cit. 2019-12-06], s. 37.

¹³ STANOEV, Martin. *(Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále* [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 34.

Problematika bydlení

Problematice bydlení v Bruntále se v roce 2018 věnovala obsáhlá analýza ASZ *(Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení. Tematický výzkum: Podkladová analýza pro koncipování sociálního bydlení v Bruntále*. V této zprávě se nachází poměrně obsáhlý popis bytového fondu: „**Celkem bytů ve městě je 7 346 (...) Z celkového počtu 6 914 obydlených bytů je 5 772 v bytových domech. V nájemních bytech žije celkem 4 771 osob v 2 139 bytech.**“¹⁴ Kromě aktuálního celkového počtu bytů ve městě se analýza věnuje také vznikajícím novostavbám, když zmiňuje také nízké tempo výstavby nových bytů, které navíc vznikají hlavně v rodinných domech.

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
84	40	41	55	72	62	40	86	22	69	57

Tabulka 14 - Nově postavené byty v ORP Bruntál do roku 2016 (Zdroj: ASZ, ČSÚ)

V kapitole věnované městskému bydlení se píše hlavně o sice vysokém počtu obecních bytů, ale zároveň o podstatném problému s jejich obsazováním: „V majetku Města Bruntál, spravovaném hospodářskou správou, je nyní celkem 1 307 bytových jednotek (...) město vlastní přibližně 17,8

% z celkového počtu bytů v Bruntále. Tento objem bytového fondu dává městu dobrou pozici při formulování bytové politiky a možnostech ovlivňovat bydlení obyvatel města. V městských bytech žilo celkem ke konci roku 2017 **celkem 2094 osob**, tedy přibližně 12,5 % obyvatel města (...) Aktuálně se s další privatizací městských bytů nepočítá, vyjma drobných doprodejů bytů v domech, kde většina bytů již byla v privatizaci odprodána.“¹⁵

Velikost b.j.	Počet b.j.	z toho DPS:	z toho malometrážní byty pro seniory:	z toho v SVL:
1+0	440	61	-	319
1+1	245	-	66	59
2+0	15	6	-	3
2+1	402	-	21	53
3+0	1	-	-	-
3+1	189	-	-	37
4+1	11	-	-	-
Smetanova 23, 25 a U Stadionu 1	3	-	-	-
Rodinný dům	1	-	-	-
Celkem:	1 307	67	87	471

Tabulka 15 - Struktura bytového fondu města Bruntálu (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál)

¹⁴STANOEV, Martin. *(Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále* [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 11.

¹⁵ STANOEV, Martin. *(Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále* [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 13.

„Část bytových jednotek města je volných, celkem 216, jedná se však především o byty v SVL (199 bytů), o které dle informací z rozhovorů lidé z majority nemají obvykle zájem. Tato volná kapacita tedy souvisí s faktem, že mezi žadateli o městský byt není o tyto byty zájem, který by umožnil je obsadit. A velká část osob z řad sociálně vyloučených na byty nedosáhne z důvodu podmínek, které je nutné splnit při podání platné žádosti o byt.“¹⁶ Nájemné se běžně pohybuje v rozmezí 33,48 – 33,05 Kč za m², ve výjimečných případech, v bytech vysoutěžených tzv. obálkovou metodou, může dosahovat nájemné až výše 83,05 Kč za m².

Velikost b.j.	Počet b.j.	z toho DPS:	z toho malometrážní byty pro seniory:	z toho v SVL:
1+0	184	1	-	181
1+1	16	-	1	15
2+0	3	-	-	3
2+1	12	-	-	-
3+1	1	-	-	-
Celkem:	216	1	1	199

Tabulka 16 - Struktura neobsazených bytů ve vlastnictví města Bruntálu (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál)

Analýza překvapivě konstatuje, že poptávka po městském bydlení výrazně nepřevyšuje nabídku, což v řadě jiných měst není úplně obvyklé. Jak je vidět na tabulce 16, jedním z důvodů proto je i poloha značné části městských bytů v SVL Západní.

Za velký problém lze považovat to „že **571 dlužníků aktuálně nemůže podat platnou žádost o byt**. Toto číslo je reálně vyšší, protože v něm nejsou zahrnutí partneři, manželé/manželky, na které se také vztahují dluhy (...) podmínky pro přidělování bytů určité skupině obyvatel znemožňují se do tohoto systému zapojit. Není asi příliš spekulativní se domnívat, že mezi lidmi ohroženými sociálním vyloučením bude velká část na seznamech dlužníků, nebo bude také nesplňovat některé z dalších kritérií. Město vlastní volný bytový fond v SVL, o který není mezi žadateli o městské bydlení dostatečný zájem a není tak využit.“¹⁷

V kontrastu s tím vystupuje situace na soukromém trhu s bydlením, kde „Ceny pronájmů na soukromém trhu se dle relevantních participantů pohybují kolem 100 Kč za m², v rozpětí 70–150 Kč za m² v závislosti na atraktivitě a stavu bytu. Dle zástupce realitní kanceláře je největší zájem o pronájem bytů 2+1, jejichž cena se pohybuje kolem 4 000 až 5 000 Kč, včetně dalších nákladů za energie jejich cena tak nepřesáhne 8 000 Kč. Poptávka po pronájmech výrazně převyšuje nabídku. Mnoho zájemců však dle participanta není schopno splnit požadavek kauce a provize. Navíc někdy dochází k prověřování nájemců, kdy může být prověřován kontakt na předchozího majitele, zda u něj

¹⁶ STANOEV, Martin. (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 17.

¹⁷ STANOEV, Martin. (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 18 a 19.

nemá nájemce dluhy. Část zájemců o nájemní bydlení tak není schopna dostát požadavkům majitelů pronajímajících byty.“¹⁸

Při vyčíslení počtu osob, kterých by se mohlo týkat sociální vyloučení a potažmo bytová nouze v kategorii Ethos II - III, dospěl autor zmíněné analýzy k číslu k číslům 1200 – 1300, respektive 130 – 140 osob. Vzhledem k tomu, že vyčíslení osob, které pobírají různé typy dávek, byla věnována celá předchozí kapitola, citujeme pro doplnění pouze vybraná zjištění zprávy. Do této kategorie lze zařadit například osoby opouštějící výkon trestu, či výkon vazby, zvláště pak ty, kteří nemají vlastní bydlení ani rodinné zázemí:

Rok	Počet propuštěných z VTOS nebo VV	Počet propuštěných z VTOS nebo VV bez zajištěného standardního bydlení
2015	60	28
2016	83	15
2017	50	22

Tabulka 17 - Statistiky sociálního kurátora (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál)

Důležité jsou také počty pobytových nebo preventivních služeb pro osoby ohrožené bezdomovectvím, které jsou uvedeny v tabulce 18. Tyto služby v Bruntále provozuje nezisková organizace Slezská diakonie Bruntál. „Pobytové služby pro osoby bez domova využívalo v roce 2017 celkem **197 osob** včetně 29 dětí. Odhad osob bez přístřeší pohybujících se v Bruntále je celoročně **40 osob**.“¹⁹

Název služby	Počet uživatelů
Bethel, AD pro muže	80
Chana, AD pro ženy a matky s dětmi	63 (z toho 29 dětí)
Timotei, dům na půli cesty	54

Tabulka 18 - Sociální služby slezské diakonie Bruntál pro osoby bez domova (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál)

Mimo uvedené služby azylového bydlení a domu na půli cesty, Slezská diakonie rozšířila nabídku o dostupné bydlení. „Program (...) umožňuje řešení nejzávažnější bytové nouze. Pro program jsou využívány byty ve vyloučené lokalitě. Situace souvisí s tím, že v SVL jsou volné městské byty, o které není zájem. Program Slezské diakonie umožňuje vstup do systému alespoň v malém měřítku uživatelům, kteří mají vůči městu dluh. Program zahrnuje několik stupňů. Dostupnost začíná již v rámci azylového domu pro muže, kde jsou dvojlůžkové a jednolůžkové pokoje. V rámci služby azylový dům fungují také tréninkové byty, kdy bydlí uživatel v bytě v režimu sociální služby. Dále potom mohou uživatelé přejít do podnájemní formy bydlení, do bytu, který má od města pronajata Slezská diakonie. Jedním z cílů sociální práce je umoření dluhu vůči městu a možnost přechodu do nájemní formy bydlení pro klienta, který se pak může stát sám nájemcem městského bytu. Kapacita

¹⁸ STANOEV, Martin. (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 20.

STANOEV, Martin. (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 28.

tréninkových bytů je 7, počet podnájemních bytů osciluje kolem čísla 15. V průběhu existence programu přešli do nájemní formy bydlení 4 uživatelé. Program vykazuje vysokou úspěšnost udržení bydlení: byt si udrží 80 % klientů v rámci 1 kalendářního roku, pokud je sledována celá historie od roku 2013, úspěšnost je přibližně 63 %. Systém je založený na prokazování kompetencí. Prostupnost funguje oběma směry: uživatelé mohou přejít z nižší formy bydlení do vyšší i naopak. Do tohoto programu se mohou zapojit vedle uživatelů azylového domu pro muže, kterými je program především využíván, i uživatelé dalších služeb Slezské diakonie: domu na půli cesty a azylového domu pro ženy a matky s dětmi. Problémem jsou však dispozice bytů, jedná se o malometrážní byty, které nejsou vhodné pro více početné domácnosti s dětmi, proto není program tolik využíván uživatelkami azylového domu. Spolupráce v rámci programu byla hodnocena jak na straně Slezské diakonie, tak ze strany HSMB jako dobrá.“²⁰

Výsledky spolupráce s ASZ v letech 2010 – 2018 v oblasti bydlení

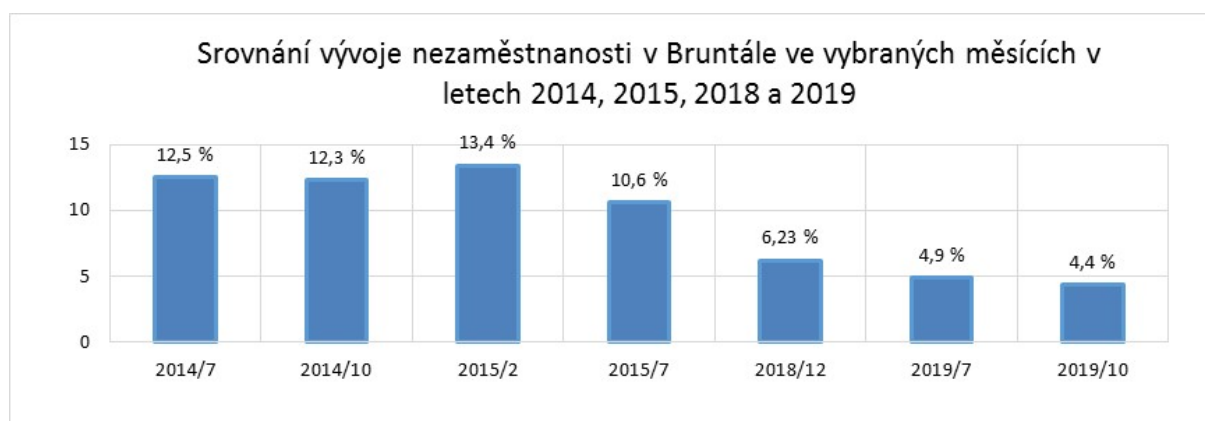
Vyhodnocení situace a zavádění opatření v oblasti bydlení se v rámci lokálního partnerství věnovala stejnojmenná pracovní skupina. Ta fungovala v letech 2010 – 2013 a následně v rámci KPSVL v letech 2015 - 2018. V pracovní skupině se dlouhodobě řešily hlavně problémy v lokalitě západní – především pak vyhocené sousedské vztahy, stav veřejných prostranství, nebo zvýšená migrace a fluktuace, které od vzniku spolupráce přece jen do jisté míry ustaly. V první etapě spolupráce (2010 – 2013) vytvořila PS několik návrhů a opatření, která se však nepodařilo naplnit v plném rozsahu. Mezi ta, která se podařila uskutečnit, patřilo komunitní správcovství bytů neziskovými organizacemi Liga Bruntál a AGIL, redukce prázdného a nevyužívaného bytového fondu, zavedení projektu komunitní práce Moravskoslezského kraje, zlepšení stavu veřejných prostranství v lokalitě. Realizovat se naopak nepodařilo například vybudování dětského hřiště nebo převedení několika bytů na neziskovou organizaci Liga o.p.s.

V letech 2015 – 2018 bylo v oblasti bydlení plánováno několik velkorysých opatření, například stavba či rekonstrukce sociálních bytů. Na realizaci plánovaných opatření však nedošlo.

²⁰ STANOEV, Martin. (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 31.

Nezaměstnanost

Bruntálsko a potažmo i celá oblast stejnojmenného okresu patří nejen v rámci Moravskoslezského kraje, ale i v republikovém kontextu mezi regiony s vyšším podílem nezaměstnaných osob. Důvodů je pro to celá řada. Kromě nízké kvalifikace obyvatelstva je to například periferní poloha, horší dopravní dostupnost, chybějící infrastruktura, nebo nízký zájem větších investorů. Mezi limitující faktory hospodářského rozvoje patří také odchod části mladší a vzdělanější populace, slabá kupní síla místních obyvatel a pro řadu lidí i nutnost dojíždění za prací. Pro množství lidí s nízkým nebo nevhodným vzděláním může být dojíždění při vidině nízkého výdělku nerentabilní a v kombinaci s dalšími znevýhodňujícími faktory je pro ně z hlediska řešení aktuální situace někdy výhodnější zůstat v evidenci úřadu práce. Svou roli na vyšší míře nezaměstnanosti nepochybně hraje i velké množství lidí, kteří se potýkají s exekucemi. Přesto se však v poslední době drží podíl nezaměstnaných osob historicky na rekordně nízké úrovni i v Bruntále.

Graf 7 - Srovnání vývoje nezaměstnanosti v Bruntále (Zdroj: ASZ, MPSV)

Mezi největší zaměstnavatele ve městě a okolí patří firma OSRAM Česká republika, s.r.o., GTP corp. Alfa Plastik, a.s., Husquarna Manufacturing, s.r.o., Linaset, a.s., Kareta, s.r.o., Alfun, a.s. a další. Řada lidí ale za prací dojíždí do okolních měst a obcí.

Situace na místním trhu práce

V souladu s celorepublikovým trendem i v Bruntále v posledních letech nezaměstnanost zásadně poklesla (dle grafu o téměř 8 %) a již dva roky se drží na úrovni kolem 4 - 6 %²¹. Jak vidíme na výše uvedeném grafu 11, část pracovních pozic vzniká pouze v sezóně a rozdíl v zaměstnanosti mezi letním a zimním obdobím v minulosti kolísal až okolo 3 %. V současné době jsou však již rozdíly mezi sezónami nižší. V říjnu 2019 činil podíl nezaměstnaných osob v Bruntále 4,4 %, což bylo dokonce o 0,5 % méně než v červenci stejného roku. V prosinci roku 2018 byla nezaměstnanost 6,23 %, což představovalo 516 lidí bez práce. Částečně se jednalo o uchazeče v krátkodobé evidenci, nicméně

²¹ Pro srovnání: V říjnu 2019 byla dle údajů MPSV celkový podíl nezaměstnaných osob v ČR 2,6 %.

převládali uchazeči nezaměstnaní déle než 6 měsíců. Například 180 z nich, tedy téměř třetina, bylo evidováno déle jak 1 rok. K 31. 3. 2019 bylo potom celkem 727 nezaměstnaných, z toho však dlouhodobě nad 6 měsíců celkem **700 osob** (397 nad 6 měsíců a 303 nad 12 měsíců). Počet dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů se v daném roce pravidelně snižuje i v době po nástupu lidí na veřejně prospěšné práce.

Výsledky spolupráce s ASZ v letech 2010 – 2018 v oblasti zaměstnanosti

Výsledky spolupráce města Bruntálu s ASZ z prvního období spolupráce, celkem výstižně shrnuje evaluační zpráva z roku 2015: *„Pracovní skupina Zaměstnanost a dávkové systémy byla převážně v režii představitelů Ligy a ÚP a města, které chápe oblast zaměstnanosti jako jednu ze svých priorit. Hlavními cíli bylo zavést v Bruntálu systém prostupného zaměstnávání, zvýšit zájem o sociální podnikání mezi místními aktéry z řad podnikatelů, NNO či jinými subjekty a podporovat finanční gramotnost vyloučených obyvatel a nabízet asistenci v boji s dluhovou problematikou (...) Systém prostupného zaměstnávání se podařilo vytvořit jen částečně, neboť selhával článek zaměstnávání u místních subjektů, jejichž vedení se obávalo nízké míry kvalifikace a pracovních návyků obyvatel a částečně i potenciální kriminality. Prostupné zaměstnávání tak bylo funkční zejména na úrovni využívání VPP na obci, v technických službách a Malých technických službách Ligy. Využívání VPP je také jedním z důvodů, proč se Malé technické služby Ligy, které zajišťují úklid a údržbu veřejného prostranství v lokalitě, neosamostatnily.*

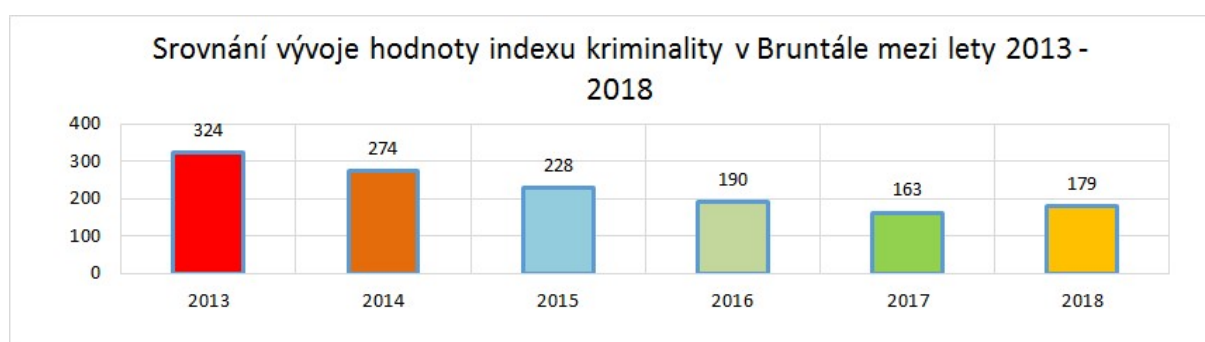
(...) Zájem o sociální podnikání projevovalo několik subjektů, ale reálně se jím zatím dále zabývá pouze Liga ve spolupráci s městem. Oba subjekty měli možnost načerpat inspiraci v zahraničí díky projektu „Zodpovědné municipality“, ve kterém bylo město Bruntál partnerem. Na základě této návštěvy vznikl projekt Stěhování čáp, jehož cílovou skupinou jsou uživatelé sociálních služeb (...) Díky aktivitě LK se rozběhl úspěšný projekt ÚP v Ostravě a Bruntálu Příležitost dělá zaměstnance. ÚP se angažoval i v projektech finanční gramotnosti, stejně jako Liga, která od roku 2010 realizovala na prevenci zadlužování svůj několikaletý projekt.“²²

V rámci druhé fáze spolupráce (KPSVL) se rozběhly úspěšné projekty *Šance pro všechny*, jehož realizátorem je Liga Bruntál, o.p.s. a dále projekt *Aktivizací ke změně – první krok k práci* Slezské diakonie Bruntál. Jak však ukazuje tabulka 4 na straně 15, řada projektů nebyla schválena.

²² HURRLE, Jakub, Eva KUBÍČKOVÁ a Laura KOPECKÁ. *Lokální partnerství 2010- 2013: Evaluační zpráva* [online]. Sedmý kontinent, 2015 [cit. 2019-12-06], s. 71.

Bezpečnost

V meziročním srovnání indexu kriminality za léta 2013 - 2018 se na území v působnosti OO PČR v Bruntále ukazuje sice nepravidelný, ale přesto pozvolný pokles jeho hodnoty (až o 45 %), což odpovídá obdobnému trendu na většině území ČR. V posledních dvou letech k poklesu dochází hlavně u násilné trestné činnosti, nebo u mravnostní trestné činnosti, přičemž u majetkové trestné činnosti zůstávají hodnoty zhruba stejné. Oproti roku 2016 se například v roce 2017 zvýšil počet majetkových trestných činů o 1 čin (ze 198 na 199). Zatímco u násilné TČ došlo k poklesu o 21 činů. OO PČR v Bruntále má relativně vysokou objasňenost trestných činů. V roce 2017 se podařilo objasnit zhruba 62 % všech činů. Z hlediska přestupkové činnosti bylo za rok 2017 evidováno 2340 přestupků, tedy jen nepatrně více než v roce 2016. Nejčastějšími přečiny byly dopravní přestupky, následně přestupky proti veřejnému pořádku.

Graf 8 - Srovnání hodnoty indexu kriminality v Bruntále v letech 2013 – 2018 (Zdroj: www.mapakriminality.cz)

Pocit bezpečí

Co se týče vnímání pocitu bezpečí občany Bruntálu, nebylo k tomu v posledních letech provedeno žádné relevantní šetření. Pouze v rámci aktivit prevence kriminality byla veřejnost oslovena pomocí on-line dotazníku. Ten však vyplnilo jen 45 občanů, což rozhodně nepředstavuje reprezentativní vzorek. I tak by ale výsledky mohly minimálně nastínit některé hlavní trendy, rizika, nebo tzv. hotspoty strachu, tedy místa ve městě, která si lidé nejvíce spojují s obavami o svou bezpečnost. Dle výsledků zmíněné ankety: „35,5 % respondentů se většinou cítí ve svém městě bezpečně (...), stejný podíl respondentů (35,5 %) se v Bruntále cítí na některých místech ohrožen, současně popsali kde: po setmění téměř všude, v městském parku, v Západní lokalitě (oblast Rýmařovská, Dlouhá a Pěší ulice), ve špatně osvětlených ulicích – Horova, Neumannova, Pod Lipami, okolí kolem restaurace China Point, necelých 67 % respondentů má největší obavy z násilí či přepadení,

- 35,5 % se domnívá, že všichni občané jsou kriminalitou ohroženi ve stejné míře,
- 62 % považuje za nejefektivnější nástroj prevence přítomnost policie v ulicích,
- 36 % se v posledních dvou letech setkalo s trestným činem, nejčastěji s krádeží nebo výtržnictvím,
- 69 % důsledně zamyká svůj byt, dům či zahradu, jako opatření na zvýšení osobní bezpečnosti,
- 47 % nikdy nepouští cizí osoby do svého bytu, domu,
- 42 % nenechává žádné věci odložené v kabině zaparkovaného auta,
- 60 % je informováno o forenzním značení jízdních kol syntetickou DNA, ale službu nevyužijí,
- 69 % podporuje rozšíření městského kamerového dohlížecího systému.²³

Výsledky spolupráce s ASZ v letech 2010 – 2018 v oblasti bezpečnosti

Výsledky spolupráci města Bruntálu s ASZ z prvního období spolupráce, celkem výstižně shrnuje evaluační zpráva z roku 2015: „*Pracovní skupina Bezpečnost a sociálně patologické jevy se soustředila jednak na oblast prevence kriminality v Západní lokalitě v užším slova smyslu a dále na prevenci sociálně-patologických jevů u skupiny mládeže ohrožené sociálním vyloučením zejména prostřednictvím rozvoje sociálních služeb a dalších podpůrných aktivit. První téma rezonovalo mezi představiteli politické reprezentace, druhé pak bylo doménou poskytovatelů sociálních služeb (...) V oblasti prevence kriminality bylo hlavním výsledkem práce skupiny zapojení Bruntálu do programu MV ČR Úsvit a získání prostředků na rozvoj kamerového systému v lokalitě a na asistenty prevence kriminality (...) Významným výsledkem v oblasti sociální prevence byla realizace dvou propojených projektů (IOP a IPO). Oba projekty provázely vleklé průtahy ve fázi příprav způsobené nedostatkem politické vůle města vstoupit do konkrétních dlouhodobých závazků. Několikeré přepracovávání projektových záměrů mělo negativní dopad i na podobu projektů, ale zejména ubralo energii lokálnímu partnerství jako takovému (...) Výsledkem obou projektů byla rekonstrukce dvou objektů, ve kterých jsou provozovány sociální služby pro mládež ohroženou sociálním vyloučením, a návazná podpora těchto služeb a dalších aktivit (...) Výsledky LP v této oblasti mj. zahrnují i posílení kapacit poskytovatelů sociálních služeb. Před počátkem LP byla hlavním aktérem v oblasti sociální integrace Liga, v současné době je situace daleko barvitější. Za zmínku stojí velmi pozitivně hodnocený rozvoj terénních programů pro uživatele návykových látek.*“²⁴

V rámci druhé fáze spolupráce (KPSVL) se rozběhly úspěšné projekty, jako například městský projekt *Asistent prevence kriminality ve městě Bruntál*, který navázal na předchozí aktivity MV s názvem *Úsvit*, dále dva projekty *Komplexní prevence trestné činnosti na Bruntálsku I. a II.*, které realizují

²³ *Plán prevence kriminality města Bruntál na léta 2019 - 2021* [online]. MěÚ Bruntál [cit. 2019-11-27]. S. 25 – 26.

²⁴ HURRLE, Jakub, Eva KUBIČKOVÁ a Laura KOPECKÁ. *Lokální partnerství 2010- 2013: Evaluační zpráva* [online]. Sedmý kontinent, 2015 [cit. 2019-12-06], s. 71.

organizace EUROTOPIA, o.p.s. a Slezská diakonie Bruntál. Dalšími realizovanými jsou *NZDM Open House* v lokalitě *Západní* a *Služby drogové prevence v Bruntále* (Open House, o.p.s.). Mezi projekty, které dle SPSZ tematicky souvisejí s prevencí kriminality, byly zařazeny dále *Centrum komplexního poradenství pro rodiny s dětmi* organizace EUROTOPIA, o.p.s. a projekty NNO Help - In, o.p.s. *Rodinná asistence v Bruntále* a *Proti dluhům*. Jak však ukazuje tabulka 4 na straně 15, projekty zařazené pod prevenci kriminality patřili co do schvalování a implementace mezi neúspěšnější.

Dluhy a exekuce

Jedním z nejzásadnějších problémů Bruntálu, úzce související také s vyšším počtem dlouhodobě nezaměstnaných, je vysoká míra zadlužení obyvatel, zejména pak množství osob, které se potýkají s exekucemi. To se přitom zdaleka netýká jen sociálně vyloučených, ale problém prochází napříč celou populací města.

Rok	Obyvatel 15 +	Osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Celkový počet exekucí	Počet exekucí na osobu	Počet osob v insolvenční	Podíl osob v insolvenční v poměru k exekucím
2017 ²⁵	14059	2647	18,83 %	14459	5,5	356	13,45%
2016	14059	2692	19,15 %	13380	5	X	X

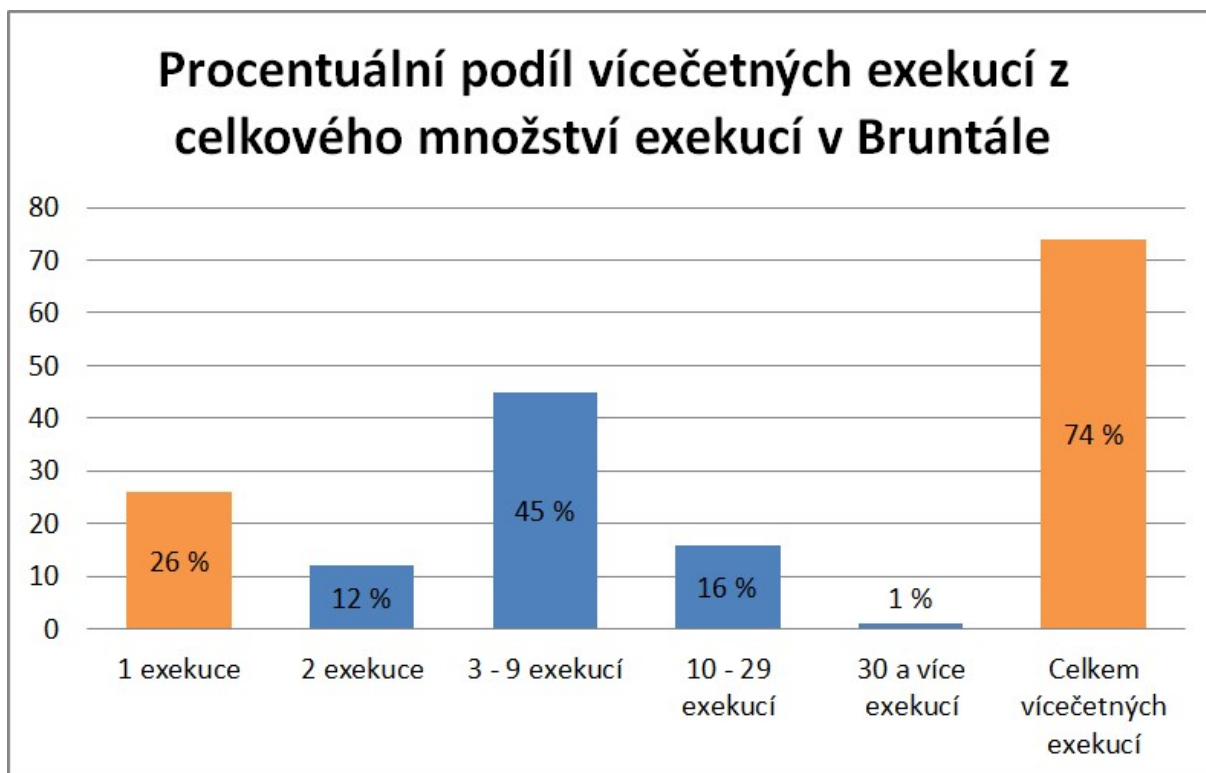
Tabulka 19 - Statistické údaje o exekucích v Bruntále (Zdroj: mapaexekuci.cz, [mapabankrotu](http://mapabankrotu.cz), insolvenční rejstřík)

Jak ukazuje výše uvedená tabulka, také procentuální **podíl osob v exekuci z celkové populace v Bruntále je velmi vysoký. Podle posledních dostupných dat z roku 2017 činí 18,83 %**, což se dotýká **celkem 2647 obyvatel**. Z tohoto počtu je dokonce 15 osob nezletilých (15-18 let) a 188 seniorů.

Naopak z celkového počtu obyvatel Bruntálu bylo v roce 2019 jen 2,53 % obyvatel v procesu oddlužení v rámci insolvenčního řízení (zdroj mapabankrotu.cz).

Oproti roku 2016 poklesl počet exekučovaných osob pouze nepatrně o 1,7 %. **Nicméně celkový počet exekucí vzrostl o více než 8 % (z 13380 na 14459)**, což znamená, že nové exekuce přibývají v podstatě stále stejným lidem, kteří se tak dostávají hlouběji do dluhové spirály. To ostatně vidíme i na grafu 12, který ukazuje, že **celkově 78 % (362 osob) exekučovaných osob se potýká s vícečetnými exekucemi**.

²⁵ Údaje za rok 2018 doposud nejsou k dispozici.

Graf 9 - Procentuální podíl vícečetných exekucí v Bruntále (Zdroj: mapaexekuci.cz)

Uvedené počty se však týkají pouze tzv. soudních exekucí. Různé státní nebo samosprávné instituce však přistupují rovněž k tzv. správním neboli daňovým exekucím. Jedná se například o obce, úřady, zdravotní pojišťovny a další. Na rozdíl od soudních exekucí nejsou exekuce správní jednotně evidovány a jejich počet se nám tak nepodařilo shromáždit.

Dle údajů českého úřadu zeměměřičského a katastrálního se na území města Bruntálu nacházelo v roce 2017 zhruba **79 nemovitostí v exekuci (zástavní právo exekutorské), které měly celkem 30 majitelů.**

Dluhy občanů vůči městu

V roce 2017 evidovalo město zhruba 722 dlužníků na nájemném, z toho však 161 už v městských bytech nebydlelo. **Souhrnný dluh na nájemném činil 16 672 210 Kč.** „K 31. 12. 2017 dosáhla výše pohledávek u dluhů za komunální odpad 3.942.144,25 Kč. **Jednalo se o 2 685 dlužníků, plátců, respektive domácností. Téměř každý plátců se skládá z několika poplatníků, jejichž dluhy jsou evidovány dohromady, jsou ale dohledatelné a při potvrzení o bezdlužnosti pro žádost o byt se dluh vztahuje na všechny poplatníky.** U poplatku ze psů město eviduje k 31. 12. 2017 celkem 128 dlužníků, výše pohledávek je 242.273 Kč.“²⁶

²⁶ STANOEV, Martin. (Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], s. 18.

Dluhové poradenství

Lidé, kteří se potýkají s dluhy a exekucemi mají v Bruntále jen omezené možnosti na koho se obrátit o radu či konzultaci. Kromě komerčních subjektů nabízejících oddlužení a další spojené procedury (někdy za finanční poplatek, což je ovšem praxe, která je mimo zákonnou úpravu) se totiž dluhovému poradenství formou fakultativní činnosti v rámci sociální věnuje převážně nezisková organizace Help-In o.p.s., která měla ve své poradně v roce 2018 celkem 198 klientů, z nichž 87 řešilo právě dluhy. Poradna vznikla v rámci úspěšného projektu podaného v KPSVL s názvem *Proti Dluhům*.

Jednou z posledních aktivit realizovaných ve spolupráci s ASZ, byl vznik tzv. Dluhové platformy (pro Bruntál, Vrbensko, Krnov, Osoblažsko a Moravský Beroun), která se v Bruntále ustavila a měla první jednání dne 15. 2. 2019. Tématem workshopu, kterého se zúčastnilo celkem 23 lidí, byly rozhodčí doložky a novela insolvenčního zákona.

Seznam obrázků

Obrázek 5 - Typologie vyloučených lokalit dle ASZ	8
Obrázek 2 – Bruntál (Zdroj: mapy.cz)	24

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel města Bruntál (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	24
Graf 2 - Úbytek a přírůstek obyvatel v Bruntále v letech 2014 – 2018 (Zdroj: ČSÚ).....	25
Graf 3 - Vývoj počtu obyvatel Bruntálu ve věku nad 65 let (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).	26
Graf 4 - Vývoj počtu obyvatel Bruntálu v produktivním věku (Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování)	26
Graf 5 – Podíly příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB v jednotlivých obcích ORP Bruntál (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování)	28
Graf 6 - Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Bruntálem, ORP, krajem a ČR.....	29
Graf 10 - Srovnání vývoje nezaměstnanosti v Bruntále (Zdroj: ASZ, MPSV)	39
Graf 11 - Srovnání hodnoty indexu kriminality v Bruntále v letech 2013 – 2018 (Zdroj: www.mapakriminality.cz)	41
Graf 14 - Procentuální podíl vícečetných exekucí v Bruntále (Zdroj: mapaexekuci.cz)	45

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Seznam použitých dokumentů.....	9
Tabulka 2 – Přehled klíčových projektů, které souvisely s naplňováním SPSZ v roce 2011 (SPSZ 2011, strana 90 a 91).....	13
Tabulka 3 - Projekty schválené v rámci druhé etapy spolupráce města Bruntál s ASZ (Zdroj: ASZ).....	17
Tabulka 4 - Neschválené projekty v rámci druhé etapy spolupráce města Bruntál s ASZ (Zdroj: ASZ).....	18
Tabulka 5 - Vývoj počtu obyvatel na území města Bruntál (zdroj: ČSÚ).....	25
Tabulka 6 - Vývoj počtu obyvatel Bruntálu ve třech základních věkových skupinách (zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování).....	25
Tabulka 7 – Počty dávek DnB, PnŽ a PnB vyplacené v Bruntále v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	27
Tabulka 8 – Počet pŕkazů OZP platných v Bruntále v prosinci v letech 2016 – 2018 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	29
Tabulka 9 – Počet vyplacených PnŽ v prosinci 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	30
Tabulka 10 – Části obce s největším podílem vyplacených PnŽ v březnu 2019 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	31
Tabulka 11 – Poměr počtu vyplacených dávek mimořádné okažitě pomoci za rok 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	31
Tabulka 12 – Počty různých druhů dávek státní sociální podpory vyplacených v prosinci 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	31
Tabulka 13 - Počty různých druhů dávek státní sociální podpory vyplacených průměrně v roce 2017 (Zdroj: MPSV, vlastní zpracování).....	32
Tabulka 14 - Nově postavené byty v ORP Bruntál do roku 2016 (Zdroj: ASZ, ČSÚ).....	35
Tabulka 15 - Struktura bytového fondu města Bruntálu (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál).....	35
Tabulka 16 - Struktura neobsazených bytů ve vlastnictví města Bruntálu (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál).....	36
Tabulka 17 - Statistiky sociálního kurátora (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál).....	37
Tabulka 18 - Sociální služby slezské diakonie Bruntál pro osoby bez domova (Zdroj: ASZ, MěÚ Bruntál).....	37
Tabulka 21 - Statistické údaje o exekucích v Bruntále (Zdroj: mapaexekuci.cz, mapabankrotu, insolvenční rejstřík).....	44

Použitá literatura a prameny

STANOEV, Martin. *(Ne)dostupnost bydlení a sociální vyloučení: Tematický výzkum: Podkladová analýza ke koncipování sociálního bydlení v Bruntále* [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Tematicky-vyzkum-Bruntal-2018.pdf>

HURRLE, Jakub, Eva KUBÍČKOVÁ a Laura KOPECKÁ. *Lokální partnerství 2010- 2013: Evaluační zpráva* [online]. Sedmý kontinent, 2015 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Evaluacni_zprava_LP_Bruntal_2015.pdf

Strategický plán sociální začleňování Bruntál: Lokální partnerství 2015 - 2018 [online]. Město Bruntál, 2015 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/SPSZ_Bruntal_2015-2018.pdf

Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále [online]. Sociofaktor, 2012 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Bruntal_analyza-bydleni_2012.pdf

Evaluační zpráva lokality Bruntál [online]. Demografické informační centrum, o.s, 2012 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Evaluace_Bruntal_DIC.pdf

Strategický plán lokálního partnerství Bruntál: Plán integrace sociálně vyloučených osob ve městě Bruntál [online]. Město Bruntál, 2011 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: [https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Strategický-plán-sociálního-začleňování-v-Bruntálu.pdf](https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Strategicky-plan-sociálního-začleňování-v-Bruntálu.pdf)

Plán prevence kriminality města Bruntál na léta 2019 - 2021 [online]. MěÚ Bruntál [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.bruntal.cz>

Regiony ČR s intenzivní podporou ze strany státu [online]. [cit. 2019-10-16] Dostupné z: <https://www.jvmrpic.cz/regiony-cr-s-intenzivni-podporou-ze-strany-statu>

Přehled schválených projektů: Bruntál [online]. Úřad vlády České republiky, Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, 2018 [cit. 2019-12-06], 2019 [cit. 2019-12-06]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokalita/bruntal/>

Další internetové stránky

www.cenovamapa.org

www.facebook.com

www.mapaexekuci.cz

www.mapabankrotu.cz

www.mapakriminality.cz